

ПРИМОРСКЕ НОВИНЕ

ИЗЛАЗИ МЈЕСЕЧНО • ГОДИНА XXX • БРОЈ 465 •

ДА ЈЕ МОРЕ ПИВО

Нешто размишљам ових врелих автусовских дана: да је море пиво, ал' бих ипиво! Шалу на сјрану, али оно што нам се дешава овоја љета сјварно ућује, и домаћине и гости, да иожеле да се ово наше море претвори у велико, прво буре пива. Па да све привидне потребе за водом, прије свећа жеђ и пожаре, ћасимо „нишићким пивом“, „шубором“, „лавом“. Пиво је иће за наше друштво! Пивом би заливали Бујковићеве расцвјетале травњаке, прали њиме улице, традским водоводом би стекло пиво и не би било нечистица, мага драчијене катаџије „Меркурове“ здраве и незаједне воде не би требало шако бациши. Све су анализе показале, бар шако шврде у „Меркуру“, да је њихова вода једнако здрава и чиста као да је на анализу однитеша са Иванових коришта, а не са аутобуске станице.

Неко се побринуо да овогодишња туристичка идла на нашој ривијери буде ипашуна па је, у посљедњи час, под нашу романтичну обалу поставио шибицу, а притомоћао му вјетар. Било је много узбуђљиво, мора се признати, док смо са плаже, улице или балкона посматрали како околина Будве букиши у прележном пожару. Ни сам Нерон не би имао већих замјерки на наше ироманске склоности и вјештину којом их подмећемо, увијек у правом пренујку и увијек у комисије наше шибице.

На запаљено подручје изашао је и сам предсједник Републике, како и прилици дао кишњасну изјаву, обећао да ћемо се одрећи и најнеопходније да би кутили „канадере“. И треба да се одрекнемо уколико више имамо чеја, али то је требало урадити прије пожара.

А да је будванска свакодневница постала све мање будванска, све мање своја и све мање ауторитетична, говоре чињенице из свакодневног живота. Има право што Ђорђије Приблиловић, предсједник општине, када тврди да смо „послали нешто друго“. Да ли само сиоља? Човјек што схвата слушајући говор људи на улици, у кафани, продавници, школи, на послу. Све је мање наших домаћих, завичајних, Љубишиних, ријечи. И језик нам закоровио, онештошомо, подивљао, постао шући, постао исти што и дивља традија, тун слијејих ријечи као новосајраћена насеља слијејих, прашњавих, блатњавих, неасфалтираних улица без трошоара, дрвореда, паркинга и тројова. Смисао тих задимљених ријечи мирише на црева, пљескавицу, на црни и бели лук, сенф, појућ шефалишића уз само море, појућ обале која само што није почела да се одроњава од прејаке музике са облажорних тераса.

Ту, баш прије неки дан, журећи да ипашују по крилу пиве јер нема да нема воде, срела се два новокомпонована Будванина.

„Бе си, болан?“ први ће. „Шта имаа?“

„Пођох до Цуфе да ми среди зулуфе“, одговори групи.

Појтом наилази још један новојачени Старо-трганин, Србијанац, од Сурдулице.

„Здраво, живо!“ рече. „Бе се разладимо. Бе планиши пиво!“

Сјварни Старо-трганин, кафеција, коме је ово рекао, а који је слукајући точио пиво, одговори:

„Здраво, живо. Платиш џи кад море постане пиво!“

Очијеледно, оставиши љета провешћемо без воде, исујућени самцијашом затаром и ошужним мирисом дима и роштиља.

Бар да је море пиво! Баш бих ипиво!

Бошко БОГЕТИЋ

• Била је ово, сигурно, најбоља главна сезона у протеклих десет година. По броју гостију, извјесно. Какви ће, пак, бити финансијски ефекти, знаће се наредног мјесеца или можда нешто касније, када буду сведени рачуни. Но, ако се има у виду велики број туриста који је одмарao (и још увијек одмарao) на овдашњим плажама извјесno је да ће бити више новца него лани.

(Страна 4.)

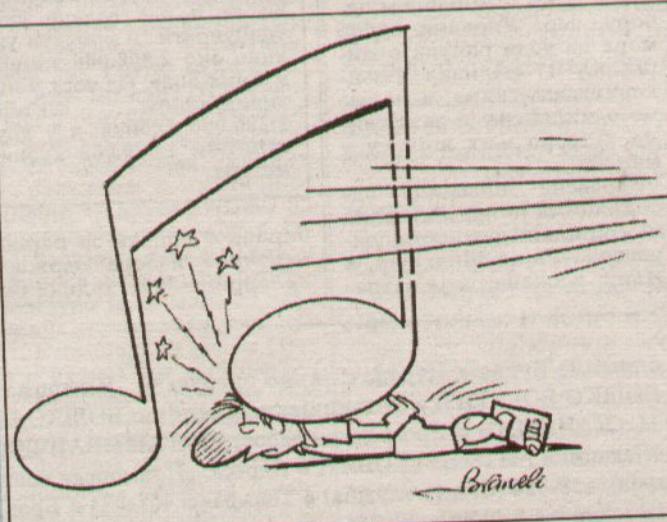
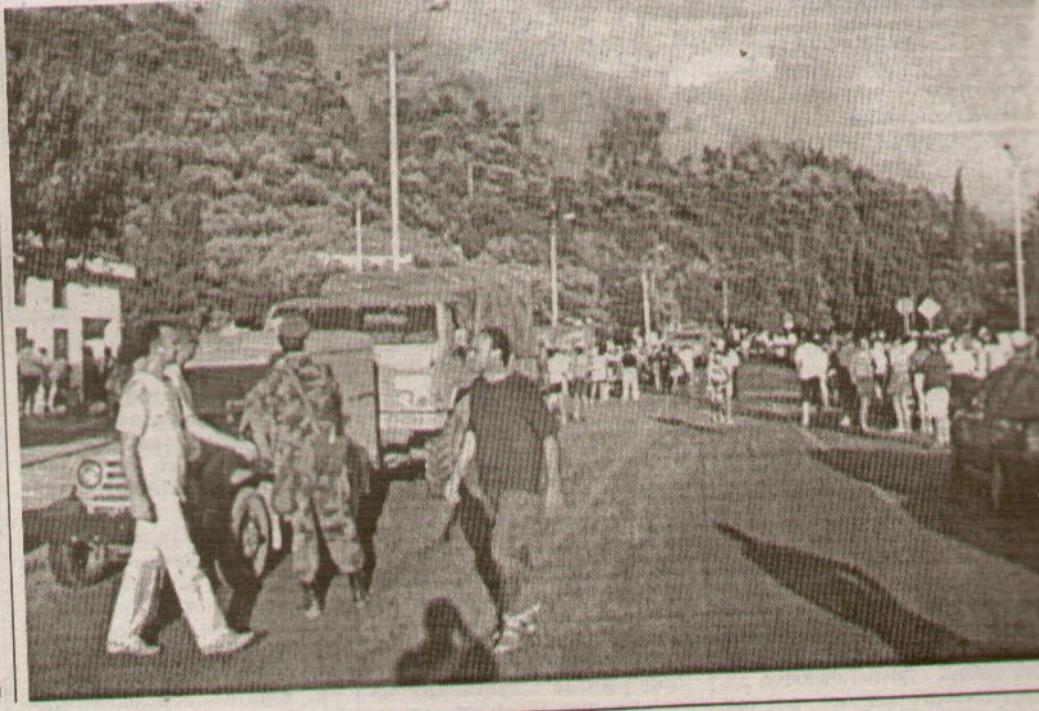

СРЕДИНOM АВГУСТА ВЕЋИ ДИО БУДВАНСКЕ РИВИЈЕРЕ БИО У - ПЛАМЕНУ

ВЕЛИКА БИТКА СА СТИХИЈОМ

• У недјељу поподне, 12. августа, Будванска ривијера била претворена у - букињу. Штете су, извјесno је, велике, а о којима цифрама се ради, рано је говорити. Пострадало подручје обишао предсједник Републике Црне Горе Мило Ђукановић и, између осталог, казао да је одбрана успјела захваљујући, прије свега, синхронизованој акцији ватрогасаца, МУП-а Црне Горе и несебичној помоћи Војске Југославије, као и домаћинима и гостима

(Страна 6.)

Карикатура Бранислава Николића

У ОВОМ БРОЈУ

• ЗАВРШЕНА 21. СЈЕДНИЦА СКУПШТИНЕ ОПШТИНЕ

ДПС ОСТАО - У МАЊИНИ

(Страна 2, 3, 4)

• ИНТЕРВЈУ „ПРИМОРСКИХ НОВИНА“ СТЕВАН ЛУКЕТИЋ, ВАЈАР:

ЗАВИЧАЈ СВЕ ВИШЕ ВУЧЕ

(Страна 7)

Скупштинска хроника

● Изјасана Информација о кризи руководоћења и сфању у ЈУ „МГБ“ коју је предложио СНП, а објијене Информације о бирачким списковима, зајим Извештај о раду ЈП „Водовод и канализација“ за 2000. и Програм и план рада овој прегузећа за 2001. годину

Сједница Скупштине општине Будва, 21. по реду, која је с прекидима трајала од 11. јуна, настављена је 30. јула разматрањем Информације о неким аспектима кризе руководоћења у јавној установи „Музеји, галерија и библиотека“ што је пореметило радну и технолошку дисциплину и негативно се рефлектовало на укупно стање односа у том колективу. Расправу и информацију по овој тачки дневног реда иницирао је Клуб одборника СНП-а, а у уводном ображењу које је у име предлагача дао Владо Кажанегра је истакао да веома забрињава чињеница да органы Скупштине општине Будва - оснивача ове културне институције - нијесу предузеали одговарајуће активности да се ова значајна проблематика до сада размотри и оцијени на сједници СО.

Прећуткивање тог забрињавајућег стања односа указује да надлежни органи СО избегавају да се на сједници СО отварају „врүће теме“, свјесни чињенице да „таламбасање“ око тачких питања продубљује кризу власти у општини коју врши ДПС са 14 одборника наспрам 18 одборника опозиције и посебно компромитује кадровску политику ДПС-а у општини Будва. Уз ову Информацију је приложена документација основа у којој доминира захтјев 15 запослених радника Установе (70 одсто укупно запослених) који траже од Управног одбора преиспитивање одговорности директора за веома сложено и тешко стање у овој културној установи. Посебан захтјев за преиспитивање одговорности директора поднијели су и руководиоци радних јединица ове културне институције упознавши и предсједника Општине Будва о насталим проблемима у колективу, с посебним освртом на функционисање постојеће организационе структуре, која није издржала пробу времена, те да је неопходно прићи унутрашњим организационим промјенама.

Након уводног излагања Жарко Миковић је тражио да се одборницима право обрати предсједник Управног одбора Михаило Каписода, али је први ријеч, испак, узео, досадашњи директор јавне установе „Музеји, галерија и библиотека“, Никола Вукићевић, истакавши да криза потиче још из јединственог Културног центра и да се протеже све до дана данашњег. - Такво стање сам наслиједио и такво стање, на жалост, остављам. Пуна два мјесеца од моје оставке стање је чак кудикамо горе. Моја немогућност да пријешим те односе разлог је моје оставке. За двије и по године трајања мог мандата организована је 21 изложба у „Модерној галерији“ и четири у „Аркади“, затим изложбе у Чачку и Панчеву, као и међународне изложбе и прво међународно представљање у Сарајеву, Јубљани и Прагу - закључио је Вукчевић.

Основно питање је однос

општине према култури и културним институцијама и будућа програмска оријентација ових културних институција, истакао је Жарко Миковић. Он је тражио да се одговори и на питање шта се дешава са Археолошким и Етнографским музејом, као и да се на руководоћа мјеста у култури постављају људи од струке и угледа, а не као сагласност.

Управни одбор је за вршиоца дужности директора ЈУ „Музеји, галерија и библиотека“ поставио Рајку Шпадијер, нагласио је Владо Кажанегра је истакао да веома забрињава чињеница да органы Скупштине општине Будва - оснивача ове културне институције - нијесу предузеали одговарајуће активности да се ова значајна проблематика до сада размотри и оцијени на сједници СО.

- Због нарушених међуљудских односа у тој јавној установи директор Никола Вукићевић је поднио оставку, али ћемо ми остати неодређени и неопредијељени приликом гласања - ријечи су шефа одборничког клуба Народне странке Драгана Лијешевића.

О оставцима директора ЈУ „МГБ“ и о Управном одбору

- Моја оставка није извршена под притиском запослених - прецизирао је Вукићевић, већ због немогућности, како је рекао, да ријеши међуљудске односе и да нађе адекватно кадровско решење за Музеје. Зашто директор није поменуо имена руководилаца који су доприњели нарушава-

ју група радника по други пут тражио његову смјену. Управни одбор ће, у складу са законским овлашћењима, рекао је Каписода, у року изабрати директора.

Блажко Мартиновић, а Станко Асановић је још једнапут поновио да, без обзира на различита мишљења ова тема, завршије пажњу да се нађе на дневном реду Скупштине.

Од 21 радника запосленог у ЈУ „МГБ“ 17 их је против директора. Одговорност директора је, међутим, далеко мања него Управног одбора, сматра он. Тражим оставку Управног одбора јер се касно укључио у ријешавање овог питања, тек у јуну - рекао је Асановић - а проблеми у овом колективу постоје већ четири - пет година.

- У овој установи нема кризе - категоричан је био Никола Вукићевић. - Свако онај који покреће пројекте и реформе не дочека да ужива резултате тих промјена, гласио је његов кратак коментар.

Димитрије Пејовић сматра да приступ овом про-

ДПС ОСТАО

ЗАВРШЕНА 21. СЈЕДНИЦА

группа радника по други пут тражио његову смјену. Управни одбор ће, у складу са законским овлашћењима, рекао је Каписода, у року изабрати директора.

Блажко Мартиновић, а Станко Асановић је још једнапут поновио да, без обзира на различита мишљења ова тема, завршије пажњу да се нађе на дневном реду Скупштине.

Од 21 радника запосленог у ЈУ „МГБ“ 17 их је против директора. Одговорност директора је, међутим, далеко мања него Управног одбора, сматра он. Тражим оставку Управног одбора јер се касно укључио у ријешавање овог питања, тек у јуну - рекао је Асановић - а проблеми у овом колективу постоје већ четири - пет година.

- У овој установи нема кризе - категоричан је био Никола Вукићевић. - Свако онај који покреће пројекте и реформе не дочека да ужива резултате тих промјена, гласио је његов кратак коментар.

Димитрије Пејовић сматра да приступ овом про-

јекратаријат за општу управу је у року од три дана од дана расписивања избора, поштујући законску процедуру, огласио бирачки списак и обавијестио грађане да могу извршити увид у бирачки списак, тражити упис, брисање, измене, дојнене или исправку и то путем ТВ Будва, Радио Будва и штампањем плаката који је постављен на видним мјестима од Јаза до Буљарице.

Бирачки спискови под сумњом

ОДЛУКЕ ВРХОВНОГ СУДА

На основу пресуда Врховног суда Републике Црне Горе извршено је: 62 уписа, 33 брисања и 10 промјена у бирачком списку.

По поднијетим тужбама против ријешења овог органа Врховни суд је одбио као неосноване: 32 тужбе за упис 149 грађана, 36 тужби за брисање 36 уписаных грађана, шест тужби за промјене у бирачком списку, а по основу три пресуде наложени су поновни поступци пред органом.

У свим наведеним случајевима потребне доказе за ријешавање пред Врховним судом прибавио је орган управе (слањем замолница код одговарајућих органа, упућивање факсома како у држави тако и у иностранству). (Из Информације о бирачким списковима)

Што се тиче гласања општине Скупштине општине бр. 0104-276/1 од 16. фебруара 2001. године образована је Комисија за ажурирању бирачког списка у саставу: Мирјана Маровић, предсједник, Новка Баћевић, члан, Санја Зотовић, члан, Предраг Јелушић, члан, Смиљка Ускоковић, члан и Милијана Ђуретић, члан, са задатком да ажурира бирачког списка са новим Законом о бирачким списковима, да у свом раду струго поштује законске одредбе и преузима све потребне радње за његову примјену, да рад на ажурирању бирачког списка врши у току и ван радног времена и да након закључења бирачког списка врши све послове око уписа и других промјена пред Врховним судом Црне Горе, у управном спору, са максималном помоћи грађанина.

Опширно уводно објашњење поднијела је секретар Секретаријата за општу управу Мирјана Маровић, упознавши одборнике и јавност о начину вођења бирачког списка са посебним освртом на његово ажурирање за парламентарне изборе одржане 22. априла 2001. године.

У вези са ажурирањем

одмах након тога ријешењем предсједника општине бр. 0104-276/1 од 16. фебруара 2001. године образована је Комисија за ажурирању бирачког списка у саставу: Мирјана Маровић, предсједник, Новка Баћевић, члан, Санја Зотовић, члан, Предраг Јелушић, члан, Смиљка Ускоковић, члан и Милијана Ђуретић, члан, са задатком да ажурира бирачког списка са новим Законом о бирачким списковима, да у свом раду струго поштује законске одредбе и преузима све потребне радње за његову примјену, да рад на ажурирању бирачког списка врши у току и ван радног времена и да након закључења бирачког списка врши све послове око уписа и других промјена пред Врховним судом Црне Горе, у управном спору, са максималном помоћи грађанина.

У периоду од 18. до 27. марта 2001. године завршено су уписи, брисање, измене, дојнене или исправке и закључен бирачки списак са 10.973 бирачима. У назначеном периоду дојијето је 1860 ријешења и то: о упису у бирачки списак

ОДБИЈЕН ПЛАН

План (који није усвојен) Јавног предузећа „Водовод и канализација“ за 2001. годину не предвиђа повећање цијене воде, али предвиђа увођење мјесечне претплате по водомјеру.

Овогодишња дистрибуција и продаја воде, планира се, биће слична прошлогодишњој. То значи да ће се и ове године дистрибуирати и продати укупно око 2.900.000 метара кубних воде. Од тога у индивидуалном сектору 1.290.000 кубика, а у друштвеном 1.630.000 кубних метара.

Одређене чињенице одборницима је презентирала и вршилаја дужности директора Рајка Шпадијер, а Илија Кажанегра је затра-

јен предвиђа да би предузеће могло постићи позитиван резултат у пословању у 2001. години, да би планирани приходи могли покрити планиране трошкове само под условом да се оствари планирана потрошња воде; да потрошачи, нарочито они већи, измирују своје обавезе за утрошну воду; да општина усвоји захтјев за увођење мјесечне претплате по водомјеру; да општина реализује свој инвестициони план за водоводне и канализационе објekte...

935 ријешења, о брисању из бирачког списка 817 ријешења, 108 ријешења о из-

њу међуљудских односа у том колективу, питао је Јован Станишић.

По ријечима Јуба Рађеновића, Скупштина општине Будве треба овоме да расправља (буџет ове јавне установе око 300.000 марка годишње), јер управни одбори треба да буду међустања где ће се ријешавати оваква питања. Зато је он чак и предложио да се расправља прекине и задужи Управни одбор да о свему информише Скупштину најдомом од јесењих скупштинских сајасида.

Владо Кажанегра прихвата да се прекине расправа под условом да Управни одбор (у комплетном саставу) поднесе оставку. Предсједник Управног одбора Михаило Каписода је нагласио да је Никола Вукићевић на овој дужности директора двије и по године и да одређена

Скупштинска хроника

СКУПШТИНЕ ОПШТИНЕ БУДВА

-У МАЊИНИ

доказима у вези вођења бирачких спискова. Посебно су били интересантни „викендацији“. Највише имамо примједби на велики број оних који су гласали, а немају наше држављанство. На бирачком мјесту број шест од 100 бирача 18 није имало валидну документацију за држављанство, а једна особа која је радила на том бирачком мјесту није имала наше држављанство - рекао је Љијешевић.

Блајко Мартиновић је рекао да су на бирачком мјесту на Брајићима била уписане два Шупелка за које постоје писани докази да не постоје, међутим Врховни суд није те Шупелке избрисао из бирачког списка. - Избрисали смо два умрла лица. Пребацивање са Брајића на бирачко мјесто у Поткошљуну рађено је са неком тактиком - рекао је Мартиновић.

Владимир Дапчевић је истакао да је на Брајићима

гласало 70 одсто бирача који тамо не живе. И он се осврнуо на „Случај Шупелјак“ и рекао да они нијесу гласали, али су могли да гласају. Бирачи су горе довоđeni да бројчаност повећају, а не да немају право да гласају, објаснио је Блајко Мартиновић у реплици Владимиру Дапчевићу.

Љубо Рајеновић је истакао да ажурирање бирачких спискова треба сада наставити, сматрајући све остало за чисто, како је рекао, политичанство.

Станко Асановић је рекао да је Рајеновићева дискусија погрешна наводећи имена Марте Николић, Радмиле Станковић, Коменије Радовић, Будимира Вукчевића... каквих је укупно 122 лица избрисана госпођа Маровић са бирачког списка и ако су имали резиденцијални услов од 24 мјесеца и законско право да гласају. Мирјана Маровић је рекла како се прикупља документација

за упис, али није рекла (ono што је много важније) под којим се условима врши брисање из бирачког списка, ријечи су Јована Станишића. Он је рекао и да је за Циганско насеље био обезбиђен превоз до гласачког мјesta и да су за то добили 2500 марака да гласају рекавци да су то морали да ураде јер су дали ријеч и заклели се на образ. Саво Медин је рекао да је у Петровцу избрисана Пепа Боновић. Појавила су се дупла презимена. Деветнаест бирача са личним картама и резиденцијалним статусом није могло да гласа, а могли су неки који живе у иностранству. Жарко Војводић каже да је на бирачком мјесту број шест 19 грађана гласало без рјешења о држављанству.

- Сређивање бирачких спискова је изузетно важно питање и зато ми инсистирамо да се бирачки спискови ажурирају и уреде - истакао је Боро Лазовић. - Не видимо, међутим - каже он - да је и једна грешка направљена намјерно. Сада смо на вријеме, избора неће скоро бити, да се бирачки спискови квалитетно ураде и уреде. На протеклим изборима триста младих људи стекло је бирачко право. Лазовић су реплицирали Јован Станишић и Жарко Миковић, а вођене су и реплике између Љуба Рајеновића и Жарка Миковића, који је утврдио да је 700 фиктивно пријављених у Будви гласало изнјевиши и податак да су избеглице гласале са избегличким легитимацијама.

- Ова тачка дневног реда дошла је на основу консултација које су вршени код предсједника СО - истакао је предсједник Општине Будва Ђорђије Прибило-вић. - За то су били представници свих странака. Приликом тог опредељења нико није гајио илзију да ће ова тачка дневног реда добити подршку и да ће најти на општије одобрење. Овом расправом се жели елиминисати било какав притисак да се нешто кривотвори - истакао је први грађанин Будве.

Жарко Миковић је истакао да је било 15 облика и метода приликом уписа и брисања, а да је за девет или 10 облика одговоран и надлежан једино Секретаријат за општу управу. У другом дијелу одговоран је искључиво МУП, каже Миковић, постављајући питање да ли су по закону достављена рјешења о брисању 118 лица, када се зна да они та рјешења нијесу добили. - Секретаријат није на наш захтјев уписа нека лица у бирачки списак 26. и 27. марта - рекао је Станко Асановић, поменувши само два имена међу којима име Богдана Крсмановића и рекавши да посједују комплетну документацију са конкретним именима и подацима и матичним бројем. С друге стране, 82 пријављена лица истог дана добијају личне карте и врши се њихов упис. Интересантно је да њих 29 добијају адресу Маински пут 17, а још једном већем броју је адреса Трг слободе 2.

- Са Секретаријатом сам сарадњу завршио прије него што сам је и почeo, јер ту нијесам могао ништа да завршим - рекао је Димитрије Пејовић. Либерали се

КОНФЕРЕНЦИЈА ЗА ШТАМПУ
СОЦИЈАЛИСТИЧКЕ НАРОДНЕ ПАРТИЈЕ
У СО БУДВА

„ВОДОВОД“ (НИ) ЈЕ НИЧИЈИ

• Клуб одборника Социјалистичке народне партије у Скупштини општине Будва одржао 3. августију конференцију за штампу посвећену акционелном Јолићичком штапишку у нашој општини.

На конференцији су говорили Жарко Миковић, шеф клуба одборника, и одборници Жарко Војводић, Владо Кажанегра и Ђуро Рафаиловић, истакавши да је поље избора засијађање које је с прекидима трајало од 11. јуна до 31. јула показало дубоку кризу функционисања локалне власти и локалне самоуправе, највише распада коалиције на општинском нивоу. Демократска партија социјалиста има 14 одборника, СНП - 11, Народна странка 3, и либерали и СДП по 2 одборника.

- Овакво стање може се превazići само ванредним изборима - категоричан је био Миковић. Он је рекао да је Скупштина одбацила Извještaj o radu i program i finansijski plan javnog preduzeća "Vodovod i kanalizacija", као и Informaciju o biračkim spiskovima, a da je prihvadena jedino Informacija o stanju odnosa i krizi rukovođenja u javnoj установi "Muzej, galerija i biblioteka".

Због проблема у вези са водом и због нерегуларно-

стим и незаконитости у раду ток колективе одговорности сноси локална власт и читао Управни одбор који треба да поднесе оставку, рекао је Миковић, указујући на то да се у Водоводу не реализују годишњи планови и програми рада овог предузећа и да од 1994. године нема отварања нових извора и нових додатних количина воде за пиење, а потрошачки капацитети се увећавају из дана у дан, поготово неконтролисаном градњом великог броја нових становника. Од укупно осам милиона марака за инвестиционе активности у општини Будва у овој години за Водовод је планирано да се издвоји и утрови само 250.000 марака.

На неодговоран, како је речено, однос локалне управе према водоводу указали су и Ђуро Рафаиловић и Владо Кажанегра који је истакао да је снабдијавање водом катастрофално, да велике фирме не плаћају воду и да оног ко дође на власт чека само и прије свега рјешавање питања водоснабдијевања.

Д. Џ.

(Наставак на 4. страни)

ПОСТАЛИ СМО НЕШТО ДРУГО

Ноћ је давно пала, не сјећам се више ни кад. Овдје све долази тихо и постепено, са пуно нијанси и прелаза тако да се јасна граница диобе не осјећа. Знам да сам гледао залазак сунца и како сјенке освајају Будву. Док је било светlosti биле су и сјенке, а сад је потпуни мрак. Небо је осуто звијездама далеким до у бескрај, а мени су ипак близу. Она велика тама испод небеског свода слутим да је море. На њему ништа не сија и не трепери. На обали су светlosti града које су далеко од мене. Свијетла Будве заузела су цијело поље и пропињу се уз околну брда као да зову и дозивају да све крене за њима. Можда ће се једног дана као градска свијетла расути падинама Дубовице и Кошљуна, али то је светlost коју видим, али која ме не грије. Освајање Спаса већ је почело. Градским улицама као мали свици трче фарови аутомобила. Каквуто они поруку носе и кога све превозе. Зашто сви журају и стварају гужву? Треба имати храбrosti и бити сам.

Сједим на сеоском гувну и све то гледам. Так тада примијетих да ни ја више нијесам сам. Поред мене тихо сједи Он, не знам ни ко је, нити када дође, али ћuti као и ја. Што да га питајам за име и разлог; као да је важно, али видим да је човјек углавном наш. Од чега ли бјежи и зашто сад дође? Можда једноставно тражи мене. Но, ћутим и даље, знам ја ред, нек причу почне први Он.

„Пријатељу, видим да си сјетан и сам, па рекох да дођем и да ти правим друштво. Не плаши се од мене, моја прича не ремети мир. Осјећам да знаш да слушаш јер то је услов да би могао да говориш. Не волим људе који стално причају и слушају само себе. Није узалуд наш народ рекао: „Где је плитко ту највише бучи.“ Знам да размишљаш и да ти слике које видиш пред собом покреју мисли. Не знам што те више узнемира: светlost града или море, она тамна mrљa испод небеског лука. Тужно је видјети празну пучину јер ми смо приморска земља. Где су бродови? Где су рибари? Нигдје свијетоника на видику. Зар баш нико нема воље да уплови у будванску луку? Је ли увијек тако било? Твоје ћутање доста ми говори. Не тражим твоје одговоре, ово су питања за мене. ПРОДАЛИ СMO ПОСТАЛИ НЕШТО ДРУГО

Пријатељу, видим да си сјетан и сам, па рекох да дођем и да ти правим друштво. Не плаши се од мене, моја прича не ремети мир. Осјећам да знаш да слушаш јер то је услов да би могао да говориш. Не волим људе који стално причају и слушају само себе. Није узалуд наш народ рекао: „Где је плитко ту највише бучи.“ Знам да размишљаш и да ти слике које видиш пред собом покреју мисли. Не знам што те више узнемира: светlost града или море, она тамна mrљa испод небеског лука. Тужно је видјети празну пучину јер ми смо приморска земља. Где су бродови? Где су рибари? Нигдје свијетоника на видику. Зар баш нико нема воље да уплови у будванску луку? Је ли увијек тако било? Твоје ћутање доста ми говори. Не тражим твоје одговоре, ово су питања за мене. ПРОДАЛИ СMO ПОСТАЛИ НЕШТО ДРУГО

сти се не удаљавају ни сто метара од плаже. Они се и не сунчaju него изгоре. Села се највише плаши онај ко је поље изашао из опанака. Где нам је музика, наша приморска? Зар више нема клапа и трубадура?

О мору се више ништа и не питамо. Из центра моћи нам постављају најмјеснике који управљају морском балом. Ко да ми о мору ништа не знамо. Не би ме зачудило да организују обуку у пливању за све приморце. Прво су нас одучили да би нас учили.

О другим стварима да ти и не говорим. Изгубили смо наш приморски дијалекат и акценат у говору. Сви талијанизми у говору су смјешни и архаични, а турцизми су у моди. Сада сви пијемо варенику. Знаш што бих ја највише волио? Да једно јутро на Пизани сртнетем свог кума и поздравим га: „Добро итро, јуор Нико“ или да једноставно питам „Ке нова, Будва-ни?“

Хоћеш да ти причам о исхрани? Сјети се где расте рокула. Нема тога више. Знају ли наши Будвани што су мендуле и рогачи? Где ћемо садити маслине кад нам све куће заузима, а и што ће нам кад је маслиново уље јако и смrdi. У пила за уље цвијеће гајимо. Воле ли твоја дјеца да једу бобе и сланих срдјела? Риба је добра, али има драча, као да је неко видио рибу са ребрима. Шипак је сладак са мојим га ко има орубати.

Хоћеш мало о архитектури да ти причам. Ти си сигурно заборавио на волтове и терасе, на скалине и зелене или плаве шкуре. Домаћинска кућа мора да има одрину и ćardin.

Но, мој пријатељу, знаш што сам примијетио: више нема ни Бокеља ни Приморца. Сви су нестали као диносауруси. Или их можда има, али се стидимо да би били грађани другог реда. Сви смо постали нешто друго, а не знам зашто и чега има да се стидимо. Како то ми мислим бити медитеранска земља без њих, без бокељске традиције, без приморског менталитета и начина живота. Е ту традицију и начин живота смо стварали и то су нам цијенили у неком другом времену и неким другим државама које су биле поморске силе и медитеранские земље.

Смирено, као што је почeo, тако Он и зајути. И ноћ је. Заустих нешто да кажем, али ми ријеч оста у грлу неизреченa. Размишљам о његовој причи и полако губим наду иако знам да она поље изашао у умире. Окренух се према њему да му ипак нешто речем о новом времену и развоју и слично, али видјех да га нема. Опет сам сам. Не знам да ли је то неко стварно поред мене био или су ме само омамиле ове майнске ноћи. Касно је.

HG

Актуелности

(Наставак са стране 3.)

залажу, како је он рекао, за темељно прочишћавање и прочешљавање бирачких спискова, а ако данас не би подржали предлог СНП-а не би били искрени према себи.

У расправи су учествовали још и Блажко Мартиновић (други круг), Ђуро Рафаиловић, Владо Кажанегра, Владо Тичић, док је на питању одборника одговоре и објашњења дала пројавана секретар Секретаријата за општу управу Мирјана Марковић, називши чистим инсинуацијама тврђе да је извршила злоупотребу службеног положаја. - Никаква објашњења за појединачна имена нећу дати - рекла је она - јер за све посједујем адекватну документацију, изузев за Шупљеље, два грађанина који су пријављени у Будви на основу одговарајуће документације.

- Лична карта није доказ држављанства и то није доказ за упис у бирачки списак - нагласила је секретар Секретаријата за општу управу. Од поменутих 122 лица осам је било одјављених, 17 умрлих, тужба Врховном суду је добијена. (Сандра Медин је у Петровцу уписана без докумената, рекао је Саво Медин). Милена Борета се била одјавила, син Влада Тичића такође, супруга Пеђе Јелушића, Виденка Ђорђевић никада није била уписана, рекла је Мирјана Марковић. Она је рекла да ће одговорити на свако питање чињенично уколико буде постављено као одборничко питање.

Након што је Станко Асановић затражио да предсједник смјени секретара за општу управу локалне самоуправе као одговорног човјека за вођење бирачких спискова, затим покрене поступак кривичне одговорности по том основу и, коначно, иницира покретање и вођење расправе о одговорности МУП-а у Скупштини Републике Црне Горе дата је получасовна пауза након које није изгласана. Информација о бирачким списковима (12:15:0). Предсједник Општине Ђорђије Прибилић је, закључујући расправу по овој тачки дневног реда, рекао да ће за једну од наредних скупштинских сједница поново предложити да се о овоме још разговара.

Извјештаји и програми Водовода нијесу усвојени

Скупштина није изгласала ни Извјештај о раду Јавног предузећа „Водовод и канализација“ Будва за 2000. годину. (Основни показатељи финансиског пословања за 2000. годину), након другог круга расправе у којој су учествовали само Жарко Миковић и Стеван Вучетић, директор Водовода. Миковић је том приликом поднио оставку на чланство у Управном одбору ЈП „Водовод и канализација“ рекавши да се не слаже и да се никако не може сложити са чињеницама да се у активу не књиже и не приказују инвестиције у 2000. и 2001. години и да се радицима већ више од годину дана готовински исплаћују плате без икаквог повећања.

То није демантовао ни директор Водовода који истиче да овом предузећу највише дугује „Будванску ривијеру“ и да је договор у вези наплате тог дуга управо у току. Он се осврнуо и на причу о „дивљим“ приклучцима, којих је било, истакавши да

без грађанске дозволе нико не може добити приклучак за воду јер тако нешто подлијеже кривичној одговорности са запријећеном казном у трајању од двије године. Стеван Вучетић је поднио уводно обrazloženje о Програму рада и финансијском плану ЈП „Водовод и канализација“ за 2001. годину у којем се наглашава погонска спремност водоводног система општине Будва за успјешно снабдјевање водом објекта у општини у 2001. години својим расположивим капацитетима који ће у јељтвој сезони и даље бити лимитирани. План не предвиђа повећање цијене воде, али предвиђа увођење мјесечне претплате по водомjeru у износу од 1,40 марака за индивидуални сектор и 2,80 марака за друштвени сектор сваког мјесеца, почев од 1. априла 2001. године.

Први дискутант Жарко Миковић је рекао да одборници не могу о овоме расправљати пошто нијесу добили ниједан документ о овогодишњем економско-финансијском плану и да би их расправа само компромитовала.

Образложију оставку коју је поднио Жарко Миковић је рекао да оставку подноси због изузетно тешке и сложене економско-финансијске ситуације у „Водоводу“ и да се актуелна власт показала као, како је рекао, неизбјиљно по питању текућег одржавања и развојне политике овог предузећа од виталног друштвеног значаја. Од планираних скоро 3.000.000 марака Скупштина општине је за ову годину овом предузећу определила само 250.000 марака за инвестиционе активности, а ни то није платила, док би милион марака требало да буде њемачки кредит „Аква мундо“, а 1.250.000 марака сопствених средстава.

По ријечима Стевана Вучетића, на магистралном цјевоводу нема губитака, ни код „Авале“. Једино има одређених губитака на тим вентилима. Ова година је веома тешка за снабдјевање водом, идућа година ће бити још тежа у овом погледу, ријечи су директора будванског Водовода Глаšaćem (13:15:0) низје усвојен Програм рада и финансијски план водовода за 2001. годину, а идентична ситуација је била и приликом гласања извјештаја о прошлогодишњем раду Водовода.

Одборничка питања и објављење

Сједница је завршена уобичајеним постављањем одборничких питања, давањем одговора и објављењења. Станко Асановић је предложио да се пружи новчана помоћ Колашину и колашинској општини ради санације од поплаве, попут многих других црногорских градова и општина који су то већ учинили и послали помоћ. Жарко Миковић је обавијестио Скупштину да ће СНП покренuti и у августу (у вријеме уобичајених августовских годишњих одмора за одборнике) расправу у скупштини о продаји хотела „Маестрал“ у Милочеру и судбини акционара и дионичара у том колективу.

Одборничко питање поставио је само Жарко Војводић, кога интересује колико општина Будва у свом власништву има кућа и станове, посебно у Старом граду, које су квадрате и ко их сада користи. Драган Цвијовић

-

без грађанске дозволе нико не може добити приklучak за воду јер тако нешто подлијеже кривичној одговорности са запријећеном казном у трајању од двије године. Стеван Вучетић је поднио уводно обrazloženje о Програму рада и финансијском плану ЈП „Водовод и канализација“ за 2001. годину у којем се наглашава погонска спремност водоводног система општине Будва за успјешно снабдјевање водом објекта у општини у 2001. години својим расположивим капацитетима који ће у јељтвој сезони и даље бити лимитирани. План не предвиђа повећање цијене воде, али предвиђа увођење мјесечне претплате по водомjeru у износу од 1,40 марака за индивидуални сектор и 2,80 марака за друштвени сектор сваког мјесеца, почев од 1. априла 2001. године.

Први дискутант Жарко Миковић је рекао да одборници не могу о овоме расправљати пошто нијесу добили ниједан документ о овогодишњем економско-финансијском плану и да би их расправа само компромитовала.

Образложију оставку коју је поднио Жарко Миковић је рекао да оставку подноси због изузетно тешке и сложене економско-финансијске ситуације у „Водоводу“ и да се актуелна власт показала као, како је рекао, неизбјиљно по питању текућег одржавања и развојне политике овог предузећа од виталног друштвеног значаја. Од планираних скоро 3.000.000 марака Скупштина општине је за ову годину овом предузећу определила само 250.000 марака за инвестиционе активности, а ни то није платила, док би милион марака требало да буде њемачки кредит „Аква мундо“, а 1.250.000 марака сопствених средстава.

По ријечима Стевана Вучетића, на магистралном цјевоводу нема губитака, ни код „Авале“. Једино има одређених губитака на тим вентилима. Ова година је веома тешка за снабдјевање водом, идућа година ће бити још тежа у овом погледу, ријечи су директора будванског Водовода Глаšaćem (13:15:0) низје усвојен Програм рада и финансијски план водовода за 2001. годину, а идентична ситуација је била и приликом гласања извјештаја о прошлогодишњем раду Водовода.

По ријечима Стевана Вучетића, на магистралном цјевоводу нема губитака, ни код „Авале“. Једино има одређених губитака на тим вентилима. Ова година је веома тешка за снабдјевање водом, идућа година ће бити још тежа у овом погледу, ријечи су директора будванског Водовода Глаšaćem (13:15:0) низје усвојен Програм рада и финансијски план водовода за 2001. годину, а идентична ситуација је била и приликом гласања извјештаја о прошлогодишњем раду Водовода.

По ријечима Стевана Вучетића, на магистралном цјевоводу нема губитака, ни код „Авале“. Једино има одређених губитака на тим вентилима. Ова година је веома тешка за снабдјевање водом, идућа година ће бити још тежа у овом погледу, ријечи су директора будванског Водовода Глаšaćem (13:15:0) низје усвојен Програм рада и финансијски план водовода за 2001. годину, а идентична ситуација је била и приликом гласања извјештаја о прошлогодишњем раду Водовода.

И остали хотели у Будви, који припадају другим предузећима биљеже једну од најбољих сезона.

ЉЕТО У ПЕТРОВЦУ

НАЈТРАЖЕНИЈЕ МЈЕСТО

- Када је у питању агенција коју заступам, моје искуство овогодишње је овакво: Петровац је најтраженије место за одмар на Црногорском приморју. Чини ми се да је сличан случај и код других агенција, па смо били на правим мукама како смјести све оне који су кретали у овај градић. Увијек је било више захтјева него кревета.

Ове ријечи Андрије Никића, директора Филијале

БУДВА НА КРАЈУ ГЛАВНЕ ТУРИСТИЧКЕ СЕЗОНЕ

● **Била је ово, сијуно, најбоља главна сезона у Будви у прошлых десет година. По броју гостију, извесно. Какви ће, па, бити финансијски ефекти, знаће се наредног мјесеца или можда нешто касније, када буду сведени рачуни. Но, ако се има у виду велики број туриста који је одмарao (и још увијек одмарao) на овдашњим плажама извесno је да ће бити више новца него лани.**

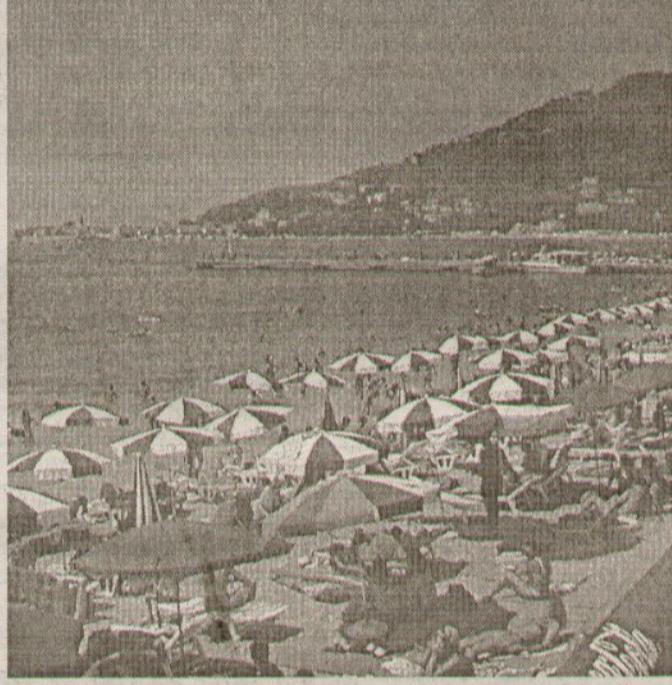
- Требало је и ове године да протекне петнаест дана јула, па да се сезона захукта - каже Владо Јубановић, газда атрактивног ресторана „Зелени гај“. -

- По први пут ове сезоне

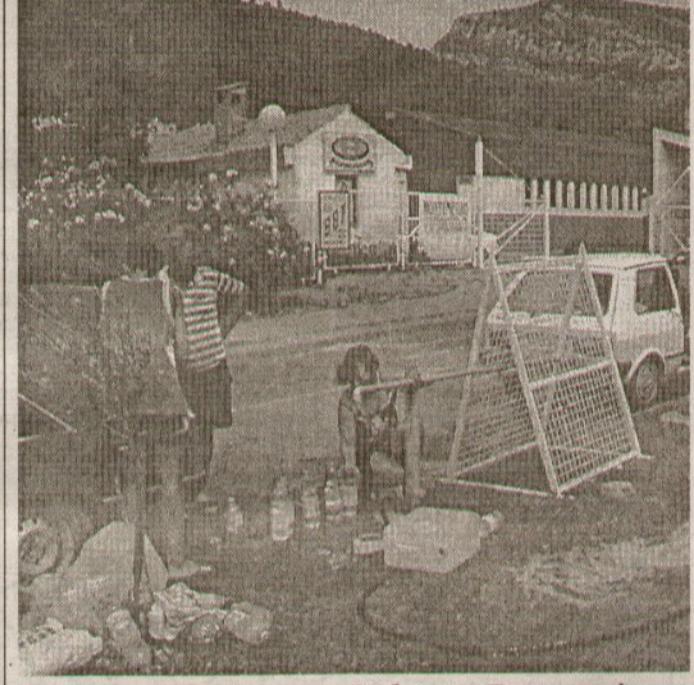
нешто боље је радила највећа тераса - прича Миленко Милосављевић, управник хотела „Будва“. - С капацитетима хотела није

већ познате објекте као

шездесетих десет година понајвише сам морску храну у јео у граду Паризу. Признајем да океан Атлантик никада не може дати такав укус као Ја-

Словенска плажа је била још стаплом „ојсадом“

Вода је и ове године била велики проблем и гостима и домаћинима

центру пажње био је (и још увијек је тако) отворени шанк „Блу меџик“. С базенима, малим острвом на којему је видеозид, лијепим терасама, уређеном плажом која је до јуче била „парче стида“ нашега, привлачио је нарочито млађи свијет.

- Уложио сам у овај објекат око 300.000 марака и веома ми је драго што сам погодио укус публике - каже Драган Марковић, некадашњи фудбалер, Будванин, који је једно вријеме живио у иностранству. Намјеравам да радим десетак година и вјерујем да ће се труд исплатити. Гостији више него ранијих љета.

У домаћој радиности, слична ситуација: почело је касније, нису било дуго трајало, али је било добро. У периоду између 20. јула и 20. августа, гости су имали и у кућама које су прилично удаљене од обале. Као и када су хотелијери у питању туристи су, углавном били домаћи - из Србије и Републике Српске. Ту и тамо било је чеха, Словака, понеко Македонаца, Словенаца...

Ове сезоне било је и извесnih новина. Углавном уз пространо шеталиште Словенске плаже, које је комбинација разних „укуса“. Међу „лесковачким шатрама“ и другим монтажним објектима уређеним са превише кича, уз

Добро су били посјећени и специјализовани рибљи ресторани „Демижана“, „Дона“, „Јадран“, „Коноба“ и други.

- Ходајући по свијету по-

С. Ш. ГРЕГОВИЋ

никма и кафићима, приушти и нешто више културних и забавних садржаја. ЈУ „Црвена комуна“ са својом галеријом и другим пунктовима усјељала је да организује више добрих програма, гостовали су и естрадни уметници. Но, када је ова област у питању Петровац био млађи свијет, прије свега, који овде одмарao, то захтјева.

Петровац је љетос успио да својим гостима, уз солидан смјештај и добру понуду у бројним ресторана

С.

Луци и дожађаји

СРЕДИНOM АВГУСТА ВЕЋИ ДИО БУДВАНСКЕ РИВИЈЕРЕ БИО У - ПЛАМЕНУ

ВЕЛИКА БИТКА СА СТИХИЈОМ

● У недељно јошодне, 12.августа, Будванска ривијера била је прешврена у - букшићу ● Први јожар, који је избио изнад села Подличак, у бруду изнад Пржноји и Милочера, пријављен око 12 и 30 часова, а убрзо иза њега је ког села Подбабац, у Чучуцима, Ивановићима, Борећима, на бруду Кошљун..

Како је вјетар стално појачавао (а тога дана је дувао јако) пламен се ширио на све стране. Ишао је и према југу, стигао до самих кућа у Бечићима, Ивановићима и другдје. Почела је евакуација гостију из хотела „Алет”, „Путник”, „Панорама”, Одмаралишта Електро-дистрибуције Краљева чији објекти се налазе тик уз магистрални пут, с горње стране. Гости из околних кућа бежали су у паници према плажама. Исто времено је отпочела и велика битка са стихијом која је организована вођена све до уторка. Ватрогасци будванске јединице, припадници Војске Југославије, МУП Црне Горе, мештани, али и многи

гости, ухватили су се у коштац с ватром која је бијеснила на подручју у дужини од 10 километара и пречнику који је мјестимично достизао и четири до шест километара.

Најдужа ноћ

Ноћ, између недеље и понедељка, за становништво овог дијела наше ривијере била је - најдужа. Била је то и ноћ пуне храбрости свих који су се супротставили ватри. Одбрану су прво хотели и одмаралишта изнад магистралног пута у Бечићима, затим и околна села, а све до раног јутра вођена је жестока битка за спас манастира Прасквица, једног од најстаријих сакралних објеката на цијелом подручју, чији су теме-

љи ударени 1054. године, као и за гашење велике ватре на Кошљуну, која је пријетила да захвати насеља уз Словенску плажу. На стотине припадника ВЈ, полиције, ватрогасаца и мјештана, показали су изузетну храброст. Тамо где нису помогли хеликоптери ВЈ са воденим врећама, цистијерне и ватрогасни апарати, ишло се лопатама и лепезастим метлама, специјалним направама за ове сврхе, косијеријама и другим приручним алатом. Онда су у понедељак стигли мали авиони ЈАТ-ове привредне авијације из Вршца, који су задали „зavrшни ударац“.

У ниском лету (сваки је носио од 2-2500 литара воде) сјајно су „погађали“ циљеве на Кошљуну, изнад Бечића и Подличака. Било им је укупно шест, а воду су танковали на тиватском аеродрому. С обзиром да се резервоари пуне за свега седам минута извели су велики број летова. Уз њих су стално цистијернама и другим алатом, дјеловали ватрогасци.

Одбрана је успјела

Штете су, извјесно је, велике. Изгорели су хектари и хектари густе борове шуме, храстове такође, макија и ситногорица, али и стогодишња стабла маслина. Не, истина, као лане и ранијих година у Режевићима, али ипак доста.

- Срећом у овој непогоди, која је пријетила да се претвори у катастрофу, није било жртава, казао је предсједник Ошттине Будва Ђорђије Приболовић. - Било је неколико повреда, истина, лакше и наравно доста штете. Но, одбрана је успјела, спасени су хотели, куће и рута добра.

Пожар је „прогутао“ одмаралиште „Комグラпа“ у Ивановићима. Изгорело је свих девет барака, па и она у којој је становала управник Љубојевић.

- Био сам у бараки са двоје деце, када је пламен стигао до прага. Извео сам децу, смјестио их у ауто и тако смо се спасили. Жена је у то вријеме била на послу. Изгорело је све што смо имали, али су остали живот, а то је најважније.

У Ивановићима је изгорела и кућа Меха Карабеговића, као и његов пчелињак са 40 кошница. Његов син Бато је повријеђен у ногу и руку, али срећом без те-

шних пољедица.

- Био сам у кући и око ње, када је ватра захватила маслињак, - каже Пантон Митровић. - Горео је врх села Подличак, ја сам само гледао како ватра „гута“ стогодишња стабла. Изгорело их је укупно 40.

**Битка за манастир
Прасквицу**

Права битка је вођена за спас манастира Прасквица. Ватра је била захватила ново гробље и примакла се на који метар од конака.

- Онда је почела одбрана - причају Срејо и Мићо Лакић, браћа јеромонаха Димитрија Лакића, који је настојао да заштите манастира. - Прво је стигла екипа од тридесетак момака коју је довео директор града хотела Свети Стефан Перо Рађеновић. Сви су се храбро ухватили у

МИЛО ЂУКАНОВИЋ:**НАБАВИЋЕМО
“КАНАДЕРЕ“**

У својој изјави послије обиласка пострадалог подручја, предсједник РЦГ Мило Ђукановић је, између осталог, казао да је у великој опасности био најљепши дио Црне Горе и крај где се налазе највреднији угоштитељски објекти.

- Одбрана је, на срећу, успјела, захваљујући, прије свега синхронизованој акцији ватрогасца, МУП Црне Горе и несебично помоћи Војске Југославије, као и

добром сналажењу у тешким тренуцима домаћина и гостију. Црна Гора технички још није оспособљена за овакве (не)прилике, што је показао и овај случај, па је неопходно да се на том плану много боље припремимо за идућу сезону.

Извјесно је готово да ћемо закупити или купити авиона типа „канадер“, који су најефикаснији у оваквим ситуацијама.

коштац са ватром, покривајући сваки кутак око ове светиње.

Око 21 час у недељу, стигли су припадници ВЈ из касарне у Радовићима.

- Довели су цистијерне с водом, сви су имали напртњаче, ватрогасне апарате и лепезасте метле - рекла нам је Нада Лакић која је и сама учествовала у гашењу. - Борба је трајала готово цијелу ноћ. Тако нешто прије 6 часова, знали смо да је манастир одбрањен.

Храбри момци Слободан Крстичевић, Коста Баштрица, Јељко Зец, Милорад Гавриловић, Милан Вуксановић, Дејан Калаџић, Радослав Цикић, Милан Глоговац, Чедо Зајовић, које смо затекли испред манастира, кажу да су сви дјеловали „као један“.

- Знали смо да морамо да одбрамбојмо све тињу која је много пута раније паљена, али од непријатеља. Нисмо дозволили да је ватра прогута, и били смо спремни да жртвујемо много више. Срећом, успјели смо - кажу ови одважни момци.

И у уторак, 14.августа, тињало је на више страна. Вјетар је био утишао, али је варница „скакала“ из дима на суво растиње. Ватрогасци су непрестано цистијернама доносили воду, а авиони привредне ацијације су „гађали“ тамо где је димило. Сви свјесни да сваког часа може да букне нису имали ни часа одмора. Јер, када је ватра упитању, никад се не зна. Једна велика битка је добијена, али „рат“ с природом зна да буде дуг и тежак. Суша, која је ове године дуга, зна да „отвори“ нови фронт зачас. Све до првих великих киша нема мира.

Текст и снимци:
С. Ш. ГРЕГОВИЋ

ШТЕТЕ И НАДОКНАДА

Најважније је да је пожар на вријеме локализован и да, наравно, није било жртава. Штете су, извјесно је, велике, а о којима је организована вођена све до уторка. Договорили смо се с предсједником будванске општине Ђорђијем Приболовићем, да одмах по гашењу пожара на терен изађе надлежна општинска комисија за пројектну штету. Она ће свој извјештај доставити Влади РЦГ која ће одмах упутити интервентну помоћ, као што је то и до сада радила у сличним ситуа-

УЗРОЦИ

О узроцима пожара било је дosta ријечи, али ни неколико дана по његовом избијању није речено како је и зашто ватра букаула.

Ђорђије Приболовић је казао да су простори на којима је ватра избила у кратком интервалу неповезани, што уноси сумњу да све није случајно. Шеф ватрогасне јединице у Будви Филип Моштровић је казао да је горео готово истовремено на осам локација од

Будве до Светог Стевана.

Начелник Одјељења безиједности у Будви Зоран Улама је, међутим, истакао да нема показатеља на основу којих се може закључити да је ватра подметнута. По његовим оцјенама избијању ватре и ширењу пожара допринио је јак вјетар. Улама је демонтовао и приче које су кружиле Будвом да је ухваћен наводни пироман.

ЖИВОТИ НАЈВАЖНИЈИ

Јован Равелић и његова супруга Дара из Новог Сада имају кућу у селу Чучуци коју су напустили у недељу послиje 15 часова.

- Покупили смо најосновније ствари у двије торбе и пошли према плажи. Било је језиво, пробијали смо се кроз пламен и дим, само с једним циљем - да спасимо животе.

Огњен Павићевић, управник „Титекс-

ог“ одмаралишта у Бечићима, био је тога дана, као и сви у том крају, на великим мукама.

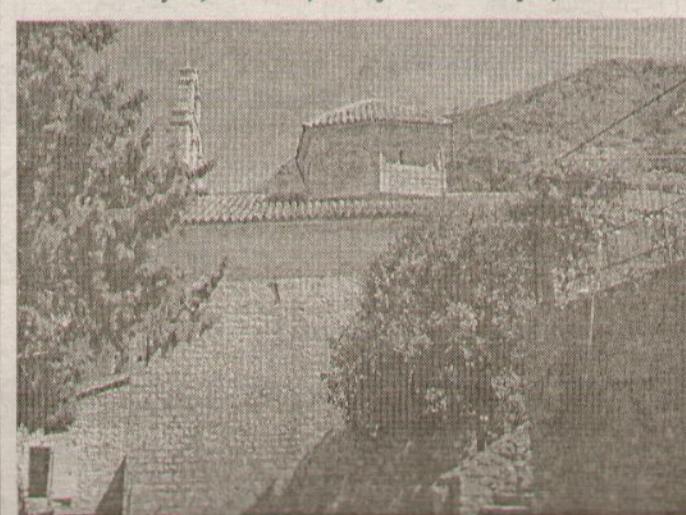
- Ватра је стигла на метар од наших павиљона. Сви запослени су прије тога били на ногама, такође и гости. Дошли су убрзо у помоћ и војници и у првом налету смо одбрањили одмаралиште.

Ватра је бијеснила у дужини од десет километара

Изгорели су хектари и хектари јусће борове и храстове шуме, маслина, макија и ситногорица

Манастир Прасквица је одбрањен

Интервју „Пријорских новина“

СТЕВАН ЛУКЕТИЋ, ВАЈАР

ЗАВИЧАЈ СВЕ ВИШЕ ВУЧЕ

Стеван Лукетић, један од најбољих вајара бивше Југославије, човек који је видио свијет и чија је дјела иностранство имало прилике да итекако види, проводи љето у својој кући на Светом Стефану. Иако је плажа близу на њу ријетко силази („купao сам се доста док сам био млад“), па пуно времена проводи у свом скромном атељеу.

- Како се године нижу све више сам овдје. Јећи највише, али доћем и с јесени, па и зими. Када се купе, рецимо, маслине. Лани сам радио око њих. Купећи плод „јутице“ вратио сам се мало у младост, а било је и користи. Видим и људе до којих ми је стало, а које због година које су протекле у другим крајевима нисам много виђао. Завичај све више вуче: долазим овамо по оне ритмове који су овде, али и негде у мени. Вјерујем да ћу убудуће и по више мјесеци бити на Светом Стефану, у Будви....

• „Метални Стево“ се бави маслином у по-следње вријеме. Обојене скулптуре у дрвету излагали сте у Подгорици, Никшићу, Петровцу. О каквој је фази ријеч?

- У мом атељеу на Светом Стефану тешко је организовати рад нерђајућим челиком и сличним материјалима којима сам се дugo бавио и којима се још бавим. И дошао сам на идеју да се рвем с коријеном маслине, који ми је одавно интересантан, практично од раног дјетињства. Прогањале су ме, да тако кажем, те природне форме и један мали феномен везан за масlinu. Приликом садње маслине, то добро знају старији људи, ставља се камен у коријен да би се боље примила. Маслина га временом увуче у себе, он ту остаје, док се

ЗАПИСАЛИ СУ...

„Радећи маслину умјетник је дошао до робусних, атрактивних форми јер је несентименталним резовима обликовао масу као стијену кроз чије се шупљине провлачи свјетlost и стварају се необични контрасти свјетлотамног, а камен у дрвету, неусиљено исполиран и обојене површине почивају да живе, рефлектујући асоцијативно зрачење...“ (Олга Перовић)

... Он додирају и спаја маслину и коријен, сјећа се обронака планина и стијена, гледа површину мора и његове рефлексе, зна камене зидине Светог Стефана и Будве. Он тај амбијент, тај Медитеран преноси у универзална осјећања и виђења, дајући му овога пута на појединим радовима наглашенији сентиментални звук....“ (Милен Марковић)

... Лукетић је на само свој начин успио да са сушеном коријену маслине с неколико обlutaka да онај облик и оне боје које га чине животнијим и значајнијим него што су у његовој природној функцији или чак више него су на симболичној равни. Свјетlost и тама, боја, површина - све је ритмовано другачије него је то у природи, а опет је блиско њој и познато и разумљиво исто колико су разумљиве најбитније вриједности укупне логике Лукетићевог ликовног језика.... (Огњен Радуловић)

она развија. Он је некада видљив, понекад не, али ја га проналазим. И тај „Камен у мраку“ у мојој обради долази на сунце. Долази наиме до „сукоба“ између те природне форме и мене и тако су настале бројне скулpture. Употребљавам и боје, боје овог поднебља. Мислим да се маслинom нећu предуго бавити. То је, условно речено, нека истраживачка фаза коју радим са задовољством и која ме помalo и одмара. Папир ми, наиме, није до вољан: радим и цртеже са том тематиком, али то му дођe као „пратени“ програм. Серија цртежа, настала овдје, такођe има све облике овдашње тектонике. Ту су црвени, зелени камен и друге боје и ритмови наше обале.

• У вашем атељеу видимо и неке металне скулpture мањих димензија. Да ли су one овдје настале?

- Ja сам и ковач и дрепер и варилац, мада, понављам, овдје немам услова за рад у металu. Сав алат је у Zagребu где живим, у тамошњем атељеу. У посљедње вријеме су me jako привукli хладњаци razних аутомобила, takozvani „килерi“. Рађeni су od raznih, uglavnom kvalitetnih metala i пошто су одbacnici, stizali su kod мене. Ja pomalo i ovdje „ударам“, varim i oblikovanje su неке sкуlpture koje znalići ovog posla - xvale. Kako opada radna energija, mada ja i daљe radim pet sati dnevno, smaњuju se nekako i interesovanja za velike forme. Ja sam, chinim se, nekako zauokrujio svoje djelo, bilo je tu mnogo rada, izložbi, mnogo sкуlptura, kompozicija povijenih i sличno. Akumuliralo se dosta značja, istukstva, i sada bix stalno radio male forme, plemenite, u kojima želim da utkam

ono što znam.

• Jedno vrijeđe ste se bavili pedagoškim radom u Црној Гори. С обзиром да сте све чешћe овдје prisutni da li, можда, намјерava-

Ho, nema te koncentracije, navike za dug i strpljiv rad. Mislim da još nešto kochi veća dobiti na tom planu: ne postoji dobar i pravi uvid šta se radi u toj oblasti u svijetu, nema

dvanskoj riviјeri je sve intezivniji. Галерије у Будви, Светом Стефану и Петровцу radu „пуном паром“ tokom ljeta, ali i u periodu takozvanе mrzve sezone. Но, opet

тица из НОБ-а. У опшtoj pomjetnji, па i ludiulu koje je naстало nakon распадa СФРЈ, много djela sa tom tematikom su uniштена. Da li su vashе композиције u истим prostorima gdje su i bile?

- Najbolost ne. U Pakraču (село Кукуњевце и друга) nestali su moji radovi u eksplozijama. To je rezultat ludiila koje je bilo zaхватило pojedincе na raznim stranama koji su naprsto želeli sve da satru što je podsećalo na vrijeđe prošlo. Dugodilo se to i mom kollegi Bojinu Bakiju. Bile su to слободне forme u metalu, koje su simbolično говориле o ratu i revoluciji. Срећom, остали su moji radovi u Zagrebu - велики reljeff u zgradi koja je raniје bila sjedište dруштveno - političkih organizacija, sкуlptura kod Kompjuterског центра u Zagrebu, spomen područje Doprščina kod Zagreba.

• Страдала је и ваша sкуlptura ispred nekadашњег ресторана „Сунце“ u Budvi, koji je sada renoviran i preimenovan u „Соле мио“.

- Уклонili su je i negdje je ostavili, a da pritom nisam vaљano kontaktiran. Ta sкуlptura je imala javni karakter; представљала је svjetlosni punkt, imala svoj bazen. Pošto su my koncept tog prostora dezavuisali, više joj tu i nije bilo mjesto. Ta sкуlptura je ugrađena prije skoro tri decenije, od veoma kvalitetnog švedskog čelika i činimi mi se da je bila dobro „legla“ na tom mjestu. Ja zahtijevam обештећење и вјероватно ћe услиједiti i тужба против оних који су то учинили.

• Zagreb spremi veliku izložbu Stevana Luketića. O чему se radi i kada ћe ona uslijediti?

- U pitanju je retrospektiva povodom pola vijeka mog rada. Biće organizovana u Domu хрватских umjetnika na Trgu жrtava fašizma i biće to u januaru 2002. godine. Izložbu već duže spremi profesor Zvonko Maković sa svojim saradnicima, a organizatori su grad Zagreb, Republika Хрватска, Удружење ликовnih umjetnika. Biće izloženo više od 100 radova, a tom prilikom ћe izaziti iz шtampe i monografija Stevana Luketića. Biće to свакако велика izložba, koja је сјајно конципирана и mislim da je то прилика da je још који град ka- snije preuzeze.

Разговорао:
Саво ГРЕГОВИЋ

Пола вијека вајарског рада:

Сteван Luketić

te da se ponovo vratite studentima?

- Na Fakultetu za konzervaciju u Цетињу sam počeo 1987-88. године i radio sa studentima sve do raspada СФРЈ. Bio je to za menе veoma fin period, a i za studente - bili su zadovoljni mojim radom. Bio sam redovni profesor po poziciji, imao sam ispred себе једну darovitvu mladosti i to искуство mi je dragocjeno. No, pedagoški rad je ujedno i veliko trošenje, prije svega vremena. Meni treba dosta vremena za rad i mislim da je s profesorum završeno.

• Прија Гора има и сада пуно добрих сликара, имала је дакако и у минулом временима. Но, када су у питанију вајари, ситуација је битно другачија. Популије Риста Стијовића је Стеван Luketić, у посљедње вријеме се све више чује о Павлу Пејовићу, или „списак“ је пократак...

- Чини mi се da za to постоje dva важнијa razloga. Prvi je u tome što u нашој духовности, koja je uglavnom dolazila преко цркве - нема sкуlptura. Drugi, можда и важнијi, je u tome što za vaјarstvo треба duga koncentracija. Potrebni su, da tako kažem, dugopružaši. Терени u Црној Гори су izvanredni, где se год okrenesh - sкуlptura.

dakle правих „provjeravanja“. Mi smo склони samoljublju, a ono штети, посебно kada se ne upoređujemo sa svijetom. Vaјarska izložba значи u svijetu „da se skidaš go“ pred publikom. Kod velikih majstora se, наime, све види. Ja mislim da na talenat opada samo 10 процената, све je ostalo образовањe и

готово да нема вајара?

- Вајari imaju još jedan хендикеп, условно речено, kada su u pitanju izložbe. Ријеч је о транспорту. За, рецимо, једну sкуlpturu težine i 200 kilograma потребан је камион. Tu су и potешкоћe са висином u галеријама и сличне неvoљe. У моди су, da tako ka-

ИЗЛОЖБЕ

Стеван Luketić је rođen u Budvi, a akademiju likovnih umjetnosti je završio u Zagrebu, где i sada živi. Излагао је u Budvi, Titogradu, Danilovgradu, Цетињу, Zagrebu, Суботици, Beogradu, Љубљани, Ријеци, Dubrovniku, Splitu, Sarajevu, Karlovcu, Борову, Осијеку, Поречу, Пули и Murškoj Соботи. Иностранство: Лозана, Париз, Рим, Бари, Трист, Палермо, Фаенза, Болоња, Милано, Bergamo, Удине, Чивита, Векиа, Стреза, Александрија, Каиро, Њу Делхи, Токио, Вашингтон, Fresco, Денвер, Портланд, Андовер, Њујорк, Милвоки, Бахум, Минхен, Ванкувер, Монреал, Праг, Штутгарт, Лондон, Амстердам, Брисел, Базел, Rio de Janeiro, Беч, Грац.

Дјела Stevana Luketića се налазе u многим галеријама и збиркама бивше Југославије и u svijetu. Dobitnik је девет значајних награда u СФРЈ i autor 17 izvedenih djela.

rad. Огромни rad. Ja sam, рецимо, много radio, još uviјek radim, ali kad одем u svijet malo se i постидim jer видим koliko се напољу radi. Kod нас је на прави начин вани изашao само Čamоња, a рецимо Мађарска, mala земља, има неколико сјајних вајара, свјетских majstora. Понављам: највише тога је u radu.

• Ликовни живот на Бу-

жем, izložbe na trgovini. У Budvi је bila zanimljiva izložba великих sкуlptura Ratka Вулановића и једино nije bilo dobro to što je bilo заhtjeva da one остану ту. Ja bix bio spreman za једну izložbu na otvorenom u ovim krajevima.

• Ви сте један од вајара који је урадио највише kada je u pitanju tema-

Актуелности

РАЗВОЈ ТУРИЗМА НА БУДВАНСКОЈ РИВИЈЕРИ У ДРУГОЈ ПОЛОВИНИ ХХ ВИЈЕКА (7)

ГЛОБАЛНА ПЕРИОДИЗАЦИЈА
ТУРИСТИЧКОГ РАЗВОЈА (4)Сезонски
карактер туризма

У читавом послијератном раздобљу будванској туризму је имао изразито наглашено сезонско концентрацију промета везану - прије свега - за љетњу сезону, што јасно потвђује следећи преглед по мјесецима:

Mjeseci	1963.	1968.	1973.	1978.	1984.	1987.	1994.	1997.
VII - VIII	74,5	65,2	62,0	63,7	66,2	54,7	70,7	67,9
VI, IX	21,5	24,7	24,7	24,1	22,7	29,9	22,5	24,3
IV, V, X	3,6	9,7	11,0	9,9	10,3	14,3	6,2	6,5
Ost.mjeseci	0,4	0,4	2,3	2,3	0,8	1,1	0,6	1,3
Ukupno:	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Наизглед, превисока сезона концентрација туристичког промета је са свим разумљива, јер је она детерминисана не само природним атрактивностима (плаже, сунце и море) које погодују - првенствено - развоју рекреативно - купалишног туризма на Будванској ривијери, него - исто тако - знатним дијелом и захтјевима савремене туристичке тражње, која се одликује ексклузивним опредељивањем за сунчане земље, боравак на обали мора, на пјешачају плажи, у гужви туристичких мјеста⁽¹⁵⁾. С тим у вези треба рећи да читав медитерански туризам, какав је - уосталом - наш на Црногорском приморју, претежно има сезонски карактер.

Што се тиче временске дистрибуције унутар саме љетње сезоне уочавају се

највећим дијелом концентрисан у главној туристичкој сезони (јулу и августу).

Према томе, у погледу остварене временске (сезонске) дистрибуције туристичког промета на будванској приморју у анализованом послијератном периоду опет се као најповољнија година намеће рекордана 1987., чије достизање

ходном Југославијом, дештајнији приказ у том по гледу нема - из данашње позиције - више неку аналитичку вриједност и значај.

Искоришћеност
капацитета

Степен комерцијалне екс-

Пише: Владо ДУЛЕТИЋ

ди, рекордне 1987. године тај однос је био 18:82 у корист комплементарних капацитета), као и повремених неповољних кретања туристичке тражње, услед дејства природних стихија, економске и политичке кризе, оружаних конфликтова и других девијантних појава.

Степен пуног коришћења капацитета у основним објектима (хотелима и туристичким насељима), као најзначајнијем сегменту туристичке понуде, убедљиво је најповољнији и за приказане године он се креће у распону од 24,3% до максималних 46,1%, што недвосмислено указује да у тој развојној политици "никако мора - управо - бити на овом виду смјештајних капацитета".

Просјечан
боравак туриста

Дужина просјечног боравка туриста је - такође - битна одредница развоја туризма. Што се тиче будванској туризма она се може сагледати из следећег прегледа:

Vrsta	1960.	1965.	1973.	1978.	1983.	1987.	1991.	1997.
Domaći	8,4	11,0	9,7	8,1	9,8	8,1	8,3	7,7
Inostrani	5,8	7,5	9,4	8,5	9,8	9,8	8,2	7,3
Ukupno:	8,0	9,5	9,5	8,3	9,8	8,9	8,3	7,6

треба да буде наш стратешки развојни циљ коме морамо тежити почетком XXI вијека.

Извори
туристичке тражње

За предметну анализу основних обиљежја туристичке тражње посебно интересантна географска структура поријекла туристичке клијентеле, а посебно иностраних посјетилаца.

Плаотације (искоришћености) рецептивних капацитета је битан фактор квалитета економије у туристичком привређивању. Разумије се, што је већа искоришћеност свих вида смјештаја, то је већа приносна снага и заравничава способност од туризма.

Рачунајући у данима пуне заузетости, за године за које постоје рашчлањени подаци, остваривана је следећа искоришћеност појединих облика туристичког смјештаја на Будванској ривијери:

Oblik smještaja	1973.		1978.		1984.		1987.		1991.	
	Br.dana	%								
Hoteli i tur.naselja	142,5	39,0	168,1	46,1	128,8	35,3	167,8	46,0	88,7	24,3
Kampovi	40,4	11,1	43,8	12,0	40,8	11,2	35,0	9,6	12,4	3,4
Odmarašta	106,3	29,1	96,0	26,3	92,3	25,3	84,1	23,0	55,9	15,3
Domaćinstva	34,0	9,3	52,4	14,4	34,6	9,5	50,7	13,9	27,8	7,6
Prosječno korišć.: #	74,8	20,5	75,9	20,8	70,4	19,3	77,2	21,2	47,6	13,0

Zemlja	1963.	1968.	1973.	1978.	1984.	1985.	1989.
Njemačka	38,4	36,5	49,2	44,2	44,1	42,0	31,2
V.Britanija	19,4	12,7	15,7	11,2	15,7	21,8	35,4
Čehoslovačka	0,9	23,2	9,8	13,4	10,1	9,7	6,4
Francuska	6,9	2,9	4,6	3,1	4,0	2,5	0,9
Holandija	0,4	2,4	3,0	1,5	3,1	4,0	5,8
Švedska	0,6	5,6	0,2	1,8	4,3	3,2	2,0
Austrija	5,6	3,4	2,1	2,5	1,4	1,2	2,8
Italija	1,8	1,6	3,7	3,5	3,7	2,6	3,1
SSSR (Rusija)	0,5	2,2	3,4	3,1	2,8	2,6	4,5
Poljska	3,6	3,0	1,8	1,7	0,3	0,7	1,6
Belgija	2,0	0,6	1,8	1,3	1,5	1,6	1,5
Danska	0,2	0,7	0,3	0,1	3,0	3,9	0,7
SAD	3,3	1,1	1,7	0,5	1,1	0,3	0,3
Švajcarska	2,5	1,0	0,9	0,8	1,9	0,5	0,7
Madjarska	-	0,5	1,1	2,7	0,3	0,4	0,8
Norveška	-	0,2	0,1	0,8	1,8	1,4	-
Ostale zemlje	13,9	2,4	0,6	7,8	0,9	1,6	2,3
Ukupno:	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

- међутим - разлике између домаћег и иностранијег туристичког промета. Наиме, домаћи туризам је осјетно "сезонски" од иностранијег туризма, што недвосмислено потвђују горе наведени подаци. У годинама добре посјете иностраних гостију (1968., 1973., 1978., 1984. и нарочито 1987.) туристички промет је равнотежније распоређен по мјесецима (с јачом предсезоном и постсезоном), док је у годинама доминације домаћег госта (1963., 1994. и 1997.) туристички промет

Поред доминантног учешћа туриста из три наведене земље (које се у просјеку кумулативно креће око 70%), удвој осталих земаља је појединачно скромнији - за Француску у просјеку износи изнад 3%, док је за остале земље то учешће појединачно испод 3%.

С друге стране, што се тиче географске структуре поријекла домаћег туризма, треба рећи да су на Будванској ривијери у другој половини XX вијека уједљиво најбројнији туристи били из Србије. Имајући у виду што се забило с прет-

као што се на основу датих квантитативних показатеља може закључити, пројесан боравак туриста - исказан у броју остварених ноћења по посјетиоцу - у читавом послијератном раздобљу показује релативно стабилни ниво (без неких већих осцилација) и креће се, за свеукupni туристички промет, у распону од 7,6 (1997.), до 9,8 дана (1983.). С тим у вези индикативан је благи пад дужине просјечног боравка који се десио током протекле декаде у односу на претходне виједности, који је највећи изјавотворнији посљедица погоршавања животног стандарда домаћег госта, који превлађује у укупном промету у том периоду.

Мотиви
туристичких кретања

С обзиром на изражене компаративне предности подручја Будванске ривијере, које се огледају - прије свега - у разноврсном амбијенталном потенцијалу (најљеше и најатрактивије плаже на Црногорском приморју, блага медитеранска клима с обиљем сунца, топло и кристално бистро море, живописна суптропска вегетација и низ других амбијенталних вриједности), доминантни мотив туристичких кретања на овом приморју јесте потреба за активним одмором, рекреацијом и опоравком, путем сунчања, купања и необавезног бављења спортом активностима (спортивни води, тенис, одбојка на плажи и др.). Управо, по наведеним приједома и атрак

Записи

У МЕЂУВРЕМЕНУ

ПАСАЈ У ДРУГУ КАФАНУ

У доба аустроугарске окупације би ова згода. Испод Каштела, тврђаве на бедему, према Цркви Св. Марија, била је војничка коњушница. Док су пролазили од улазних врата до коњушнице, ударају се потковице коња о камене плоче улице, што је одјекивало као да хоће да уплаше и понизе град. Будвани, у кафани код Славија, играју карте. Кад чу коње, један поцијепа карте. Ујутру га приведе. Оправда се да је губио на картама. Кад се врати, рече: „Шпија“. Славијо приђе једном кибицеру: „Пасај у другу кафану, е ми неће нико више свраћати. А свује ти је исто“.

Тако су Будвани пре-трајавали власти и силе.

Имали Будвани Статут, као израз своје економске и културне аутономије и у доба цара Душана Силног. Наметали се и одметали тиме Будвани и од Дужда, Ђесара, Бенија Мусолнија и Хитлера. И вазда нешто глава давали, као цијену трајања Статута и статуса.

Паметовали су они о томе и унутар себе. Међу њима у Станајевићима и Подмајнима били су и Петар I и Петар II Његош. Шћепан Мали је из Маина постао Господар Црне Горе. Изњедрили Јубишу, Ивановића, Бочарића, Дон Антона Кајовића...

Јубиша сабирао поруке из традиције. Написа причу „Рђа“. Како бива кад-кад човјек допане рђе. И о крчагу прије и кад се сломи.

Није да Будва није имала ослонца.

Оно што ни Душан Силни, ни Дужд, ни Цesar не урадише, ево бива.

И сада као код Славија Будвани трпе насиље ур-

бено, до туристичког буџака.

Испричао ми пријатељ Лука Бечић, добар и мудар Паштровић, да је у Бечиће дошло неколико стотина снажа из Београда, Подгорице, Никшића... Нови клинци, те их доведоше, продаše сву земљу, измрљвашу у плаџеве, за викенд градњу кућа и станове, да се снаже и потомци Паштровића, који одише на печалбу, зорно враћу и шетају Теразијама, Подгорицом, Никшићем... Све док им није понестало дједовине.

Није тако било само у Бечићима. Будванско поље, а и обронци се нагнули под силом терета кућа за издавање. Васцијели Паштровићи, од мора до села под самим врховима паштровског горја.

И брдо Спас над Будвом, окићено кућама, као прстеном. А све личи као да је пронађена нафта, а најмање у сврху туризма.

Будва је изграђена на читавом свом простору, све у форми викенд станове. Баш као туристички гето. Без инфраструктуре.

Будва је изгубила простор за сваки други квалитетнији облик туристичке понуде.

У таквој блокади далеке будућности - умртвљен је огроман капитал.

Кад куповна моћ садашњих гостију порасте, пропорционално ће обезвrijediti Budvu. A sada je na samom dnu!

Ипак се још граде станови. Још и још, до посљедњег окрајка. Све се измијенило - све су окршци очекивања.

*

Када је 1995. године у Будви стигао „Ловћен - филм“, још је било стање са ратним посљедицама.

Идеја о филмској умјетности - била је упоредна економској. Остварила је значајне успјехе и у културном и економском очекивању.

„Ловћен филм“ је пријемер и доказ, како идејно насиље није рационално.

Уочи пред задње скupštine „Град-театра“ понудио сам оцјену да је програмски неодговарајући, културно и економски неприхватљи.

Исто сам поново уочи задње скupštine. Па и прије предходног броја овог листа.

Имам задовољство да нијесам био преурањен у јавном слову. Ту част су имали други.

„Град театар“ се прво програмски одметнуо, а затим изгубио везу са извornom припадношћу. Дух ове средине се прије учио и културној баштини и простору љукојног Јована Стерије Поповића.

Почео је са Кањошем, Конте Зановићем и да дух не испадне - Монте-негрина.

Толико је „Град театар“ обесмишљен да је стигао на идеју о черги по Старом граду и око њега. И може свуда, рекоше. Тако су их спречавали у самоубојству - културном, речимо.

Сцена на Теразијама или на Црвеном крсту, може и треба да гостује у Будви, али тај простор није у Будви. Молим.

Надам се да власт сагледава штету од пожара Будве, али је и урбана штета, по времену обнове бар - егал.

Нема моћи да се покупе сви ови окршци.

Вратити Будву Будванима у Црној Гори и културно и економски.

Петар БАНОВИЋ

Јужном страном
дана

автор:

САВО ГРЕГОВИЋ

Поглед из угла

1.

Из масакрираних тијела текла је крв правећи локву у виду језера. Малојећне дјевојице су силовали, затим им груди унакрст расијеци, на крају су их бацали у ватру. Петогодишњег дјечака, након обављеног пира, објесили су о шљиву, живог га одрали и одсекли ноге до колјена...

Док гледам ове ријечи испод фотографије Драгољуба Пауновића, у селу Велика подно Чакора, као да препознаје снебивање у мени, прилази ми Вељко Мијовић, писац, аутор романа „Црни вјетар“.

Да, да, било је то на дан великомученика Кирика и Јулите, прије 57 година. Само су још два села у Европи доживјела такав погром. Једно је Липице у Чешкој које је у једном дану изгубило свих 2.500 становника, друго је негде у Украјини, нажалост не знам му име. Тамо је преживио само звонар цркве. Овде су подиљали фашисти из дивизија „Принц Еуген“ и „Скендербег“ за свега два сата убили више од 500 душа...

Биле су мајке. Била су дјеца. Били су старци...

Станица Сима Огњановић, заједно са својим чедом, као Јулита с Кириком, ушла је у царство небеско. Милка Гаврова Гојковић, рођена двадесет и друге. Живот је био пред њом. Трудница, дијете њено никада сунда није угледало.

Даница Новачина Вучетић, Милка Гаврова Нововић, Даница Пауновић... и оне су са својим чедима под појасом одје скончале мученички. Попки Живљевић су разнијели утробу ножевима, Анђу Гојковић су у кући запалили живу. Сјутрандан су дошли да на згаришту траже злато које, дакако, нису на-ши.

Величани су жртвама за помен подигли цркву, посвећену Кирику и Јулити. Освештавају је дана, јула двадесет и осмога, много свијета се искушило из различних крајева Црне Горе. Храм нико из крви свијетли, обасјава зелену долину. Имена страдалника у њему исписана.

Мишић живи итекако и у Будви и другдје где су га познавали. И живје је, јер је његов дух јак и отпоран на рђе времена.

Цица Лалић је и ове године стигла у Градску библиотеку. С књигама као и ранијих љета. Поклонила јој је Православни енциклопедију у два тома. Велики православни богословски рјечник, који је први пут објављен 1913. и у репримт издању прије десетак година.

Књиге које ће подсећати на Мишића.

Саво ГРЕГОВИЋ

бисерна орглица која се једном проба и више не скисда с врата своје жудње. Све звијезде ведрине бљеште на њеном небу.

Сви путеви љепоте воде ка њој. Сви гејзери освежења пробијају ту.

Да можда дјелић тајне не лежи и у овим реченицама које сам записао у свој дневник прије десетак година. Можда...

3.

Туристички речено живот је око двадесет и осам хиљада ноћења, настоји да буде актуелан Микан Трновити, и упозорава ме притом да не треба радити сваки дан, иако нам по том реду излазе новине.

4.

Умрла је прва дама светске наиве. Зузана Халупова из Ковачице за којом је остало готово пет хиљада радова расутих широм свијета у најпознатијим галеријама, музејима и приватним колекцијама.

- Сликам дјечу од самог почетка - испричала ми је једне августовске ноћи на тераси Словенске плаже, одјевена у народну ношњу за којом се окретао туристички свијет, прије више од десетију. - Своје нисам имала, па сам се радовала онај са мојих слика.

5.

Камен у небо. Сјекли каменова стабла, много година и бранили се од камена, од камена из земље, од камена изнад главе, а камење израсло ка висока трава.

Послије пожара стигао је мој завичај пјесник Момчило Параушић. Камен и небо опет заједно, дрвета између њих нема. Не дам нам се у ћвату и бујању, у камену ћуте громови без гласа.

6.

Пријатеља на претек овога љета, одасвуд избијају. Фали ми времена, али стижем помало и у кафану. Тамо ме упорно чека ЗОГОМ (Зорић Гојко Милошев) који се одмарала од писаће машине и зановијета:

- У Титово вријеме крстисао сам се ријетко. Постоји све чешће. А онда ми сасвим озбиљно саопштава: 258 најбогатијих људи свијета посједује више него што зарађује сиромашнија половина човјечанства.

7.

Ходао је земљом попут духа, да би био што мање упадљив. И свуда тако: улицама Београда, родним врлетима Озрића и Никшића, врелим пјеском Аде, где смо се дружили када је радио „Љепоту порока“ осамдесетих. Није припадао ни једном клану,

био је усамљени борац за хуманост и честитост. И борац против „поштених“ лупежа.

Искурио је пјешчаник Живка Николића, догорјела је његова свијећа, ископнио је. А изгубио се још прије десетак година у мору оштре сејбичлука, како примијети Мила Кодемо. Да тражи од некога да му омогући да прави филм нови, јер је заслужио - није умис.

Још мање је умис да јуји спонзоре. Тако су престале да зује његове камере, рефлекторе му више нико није палио, његови глумци су играли код неких других редитеља, а он се све више окретао гудурама изнад манастира Острог.

Остале су „Бештије“ и „Јована Лукина“, „Смрт господина Голуже“ и „Љепота порока“, „Чудо невиђено“ и „У име народа“, „Искушавање ѡавола“ и... Остале су сјајни документарни филмови, „Бекна“ и „Оријинали“. Остало је толико колико нико у црногорској кинематографији није урадио. Остало је епоха Живкова, човјека вишеструко од Бога надарена, коме су сви остали дужни.

А видио нас је из угла, из којега нас, вјероватно и нажалост, више нико неће видjeti.

8.

Новинари, збила, сва-шта питају. Тако и Јована Христића, осмог добитника престижне награде „Стефан Митров Љубишић“, пјесника и позоришног критичара, есејисту и драмског писца, запиткују у „Могрену“ шта мисли о свом дјелу.

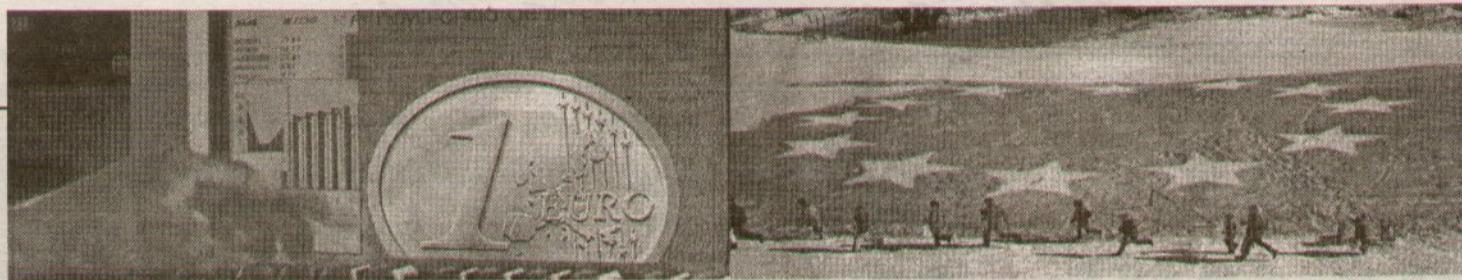
Зашто човјек писац да прича о себи. И дјелу. Да гњави свијет собом. Кад нешто има да каже, писац напише - објасније Христић зашто изми-че медијима.

9.

Београдска телевизија је недавно послала специјалну екипу да сними човјека који је напустио живот у солитеру, посао у пропалој фирмама, плату од 150 марака, маркицу, топли оброк и друге благодети и вратио се на дједово имање од 10 хектара првокласне земље.

Што је ту занимљиво, пита се мој пријатељ Ранко Гузина: што се вратио или што је уопште одлазио?

Послије је услиједила анкета на ту тему. На питање да ли би

ЕВРОПСКИ ИСТОК

СЛУЧАЈ РУСИЈЕ

• Процес реформи започео је 1985. године као ћасност и ћереснјака на унутрашњем, а ново мишљење на сијаном плану, довоје на власници 1991. године • Промјенама Установа предсједник добио ојномна овлашћења и сконцептирао велику моћ у својим рукама минимизирајући улоју осталих грана власници • Доњи дом парламента, Дума, немоћна у окршајима с предсједником који ју је марширавао и неузвршио њену поштенијалну моћ • Политички плуралитет, толеранција, политичка коректност и владавина права шефа да постапа по принципима на којима ће се шемељиши руска држава • Економски аспект транзиције у Русији ка демократској и слободној држави још комплекснији и шеши • Инфлација, буџетски дефицит и забрињавајућа економско-социјална ситуација • Предсједник Путин одлучује када ће кренути Русија

Посљедњег дана 1999. године, окончана је деценија Јељцинове владавине у Русији. Процес реформи који је у бившем СССР-у започет већ 1985. године и који је на унутрашњем плану реализован под називом гласност и перестројка, а на спољнополитичком под именом ново мишљење, настављен је у раздобљу нове Русије, које почиње избором Бориса Јељцина за предсједника у јесен 1991. године.

Нови руски предсједник је своју власт у почетку темељио на великој популарности коју је уживао међу руским грађанима и на подршци демократско-реформаторског покрета, који су чинили дисиденти, представници интелигенције, који су у времену након Стаљинове смрти настојали да ојачају процес дестаљинизације и културно-духовне обнове, и нова млада интелектуална елита, која је тежила окупљању свих демократски усмјерених политичких струја Русије. Већ 1993. године Устав Руске Федерације бива мијењан и предсједник добија огромна овлашћења која омогућавају Јељцину да концепције већију моћ у својим рукама и минимизира улогу осталих грана власти у процесу доношења најзначајнијих политичких одлука.

И поред тога што је политичка сцена Русије диференцирана дуж неколико нивоа поделе, кључни политички актер који је једини имао све механизме моћи у својим рукама био је

предсједник државе. Према идејним координатама, у Русији постоје следеће групације политичких партија:

- а) Либерално-демократска групација,
- б) Центристичке партије,
- ц) Јевропске партије,
- д) Национал-патриотске партије.

Свакој групацији припада велики број политичких партија које су настала од периода слома комунистичког режима и нестанка СССР-а. Али, једино место у коме је снага тих партија могла да добије да изражава била је руска Дума - доњи дом руског парламента. У честим политичким окршајима између Думе и предсједника, конституционални оквир руске државе омогућавао је Јељцину да сасвим магнификације из Думе и неутралитељи њену потенцијалну моћ. У једном тренутку употребљена је и сила као средство у сукобу у коме су се нашли легислатива, односно руска Дума и носилац извршне власти-предсједник Борис Јељцин. Све то указује да политички плуралитет, толеранција, политичка коректност и владавина права тек треба да постану принципи на којима ће се темељити руска држава и да процес политичке транзиције заправо тек почине.

Економски аспект транзиције у Русији ка

наслеђеје совјетског социјалистичког система, које оптерећује процес реформи у Русији. Овај процес додатно оптерећеним чини егзистарна и патерналистичка психологија која преовладава код већине становништва.

Реформе ипак теку. Економско-социјални преображај Русије на тржишним основама стартовао је почетком 1990-их. Савладавање економског хаоса, преиспитивање економско-правних институција и темељна измена економске структуре постављени су као средства која би требало да оздраве руску привреду. По-четвртком 1995. године отпочела је реализација новог економског програма Русије, који је подразумевао либерализацију спољне трговине и финансирање буџета без инфлације. Упркос томе, Русија и даље трпи инфлацију,

буџетски дефицит и налази се у забрињавајућој економско-социјалној ситуацији.

Наведено говори да се о процесу транзиције у Русији не може говорити са позитивним предзнаком. Шта више, процес преласка ове државе са комунистичкопланског на тржишно

оријентисан систем до сада није био успјешан. Разлози су многобројни. У економској сferi, свакако је најзначајнији узрок томе био лоши економски статус грађана и тешко наслеђе прошlosti. У политичком пољу, процес транзиције свакако су отежавали неразвијена, незрела политичка култура и неспремност политичких елита да отпочну са процесом радикалних реформи због страха од могућих тешких социјалних и политичких последица.

Господин Путин, који је у марта 2000. године изабран за предсједника Русије одлучује сада о томе када ће кренути Русија. Жеља свих њених грађана је да нови вијек донесе стабилну, снажну и препороџену Русију. Питање које међутим остаје гласи: Да ли ће нова политичка елита очувати континуитет јељциновске Русије? Одговор на то питање ће умногоме усмjeriti и даљи развој ове земље.

Владимир ПАВИЋЕВИЋ

ОЕБС

Организација за европску безбедност и сарадњу је мултинационална организација која се брине о питањима мира, безбедности и сарадње у Европи. Ова организација је наследница бившег КЕБС-а (Конференције о европској безбедности и сарадњи). КЕБС је формално отпочео рад 03. јула 1973. г. у Хелсинкију након пет година дискусија, преговора, припрема и смањења хладноратских тензија. Тај процес отпуштања односа између САД и СССР, познат и као дентант, омогућио је окупљање представника свих европских земаља, изузев Албаније, у један форум како би заједно са представницима САД, Канаде и СССР расправљали о миру и безбедности у Европи.

КЕБС је био преговарачки процес који је трајао и у наредним годинама. Првог августа 1975. г. на првом самиту КЕБС-а у Хелсинкију, потписан је Финални акт, документ познат и као Хелсиншки споразум. Овај документ је промовисао неповредивост постојећих граница међу државама, укључујући границу која је дијелила Њемачку на двије суверene државе. Тиме је на имплицитан начин била потврђена доминација СССР-а у источној Европи.

На другој страни Совјети су пристали да у документ уђе одредба којом су се стране потписнице обавезале да ће поштовати основна људска права, укључујући слободу мисли, савјести, вероисповести и убеђења, да ће олакшати кретање људи, дозволити слободан пропусак информација и наставити учешће у започетом процесу како би били разматрани резултати постигнутих договора. Наредни састанци на врху КЕБС-а одржани су у касним седамдесетима и током осамдесетих година.

Године 1990. на Самиту КЕБС-а у Паризу потписана је Повеља за нову Европу којом је проглашен престанак хладног рата. Истовремено су формирани и први органи КЕБС-а: Секретаријат у Прагу, Центар за спречавање сукоба у Бечу и Биро за слободне изборе у Варшави. Три балтичке државе: Естонија, Летонија и Литванија укључиле су се у КЕБС у септембру 1991. г. Словенија и Хрватска, као и 11 бивших совјетских република су укључене 1992. г. док је Русија заузела место бившег СССР-а. Потом је примљена Босна и Херцеговина и Македонија и Андора током 1995. и 1996. године. СР Југославија је 56-а земља чланица ОЕБС-а и примљена је 2000. године.

КЕБС је у децембру 1994. године званично промијенио своје име у Организација за европску безбедност и сарадњу на самиту у Будимпешти одржаном 5. и 6. децембра 1994. Од тог тренутка, ОЕБС је јачао и ширео мрежу својих активности те је данас ова организација најзначајнији европски форум у којем учествују све европске државе и у којем глас сваке од њих вриједи подједнако.

НАТО

Након дугих и сложених преговора, 04. априла 1949. године у Вашингтону потписан је Сјеверно-Атлантски Уговор. Земље оснивачи били су: Белгија, Британија, Данска, Француска, Исланд, Италија, Луксембург, Холандија, Норвешка, Португал и Сједињене Америчке Државе. Грчка и Турска примљене су у савез 1952. г., Западна Њемачка 1955. а Шпанија 1982. године. Престанком хладноратских сукоба НАТО је отворио своја врата и земљама источне Европе. Западну Њемачку замјенила је у НАТО уједињена Њемачка, а 1999. године у пуноправно чланство примљене су Чешка, Польска и Мађарска.

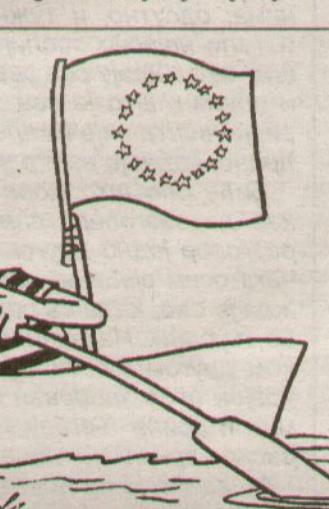
НАТО је регионална војна организација. Након Другог светског рата многи лидери западно-европских земаља видјели су у СССР-у пријетњу европском мируте су почев од 1947. г. покушавали да формирају неку врсту организације која би их штитила од совјетске пријетње. Оптимално решење пронађено је у стварању Сјеверно-Атлантског Уговора којим је утврђено да напад на једну земљу чланицу значи напад на све друге. Сједињене Државе, као најмоћнија свјетска сила, постале су тако заштитником Западне Европе.

НАТО је током педесет година постојаја имао успоне и падове. Вјероватно је највећи изазов у историји НАТО-а представљао излазак Француске из неких структура организације 1966. г. када је предсједник те земље био Шарл де Гол. И у раним деведесетима политичке промјене у СССР-у Источној Европи драстично су умањили војну опасност по земље чланице НАТО.

Зато је у новембру 1991. г. установљен Сјеверноатлантски савјет за сарадњу који је требало да послужи као форум за консултације између земаља НАТО, држава источне Европе и бивших совјетских република. Године 1993. НАТО је понудио земљама бившег Варшавског блока програм ограничених сарадњи који је назван „Партнерство за мир“. Тим планом предвиђено је да нечланице могу бити позиване да учествују у размјени информација, заједничким војним вježbama и мировним операцијама. У мају 1997. г. посебан уговор потписан је између Русије и Организације сјеверноатлантског уговора чиме је требало да се побољшају њихови односи и олакша проширење НАТО-а на истоку.

Врховни орган НАТО-а је Сјеверноатлантски савјет, састављен од сталних делегата из свих земаља чланица. Савјет је одговоран за општу политику, буџетске ставке и рад администрације, а предвођен је генералним секретаром. Подређени савјету су Секретаријат, Привремени комитети и Војни комитет.

КУПИО јЕ ГЛОБУС... ХОЋЕ ЧОВЈЕК
ДА СЕ ПРИБЛИЖИ ЕВРОПИ...

Култура и умјетност

ИЗМЕЂУ
РЕДОВА (19)

Пише: Ерих Кош

Михаило Лалић, мој добри и драги пријатељ, с којим сам се и упознао у затвору, у београдској Главњачи још дакле 1934. године, одлучио је да умре пред саму Нову годину 1993. а у тестаменту, који је написао још десетак година раније, поименице је навео ко од пријатеља, сем породице, може да присуствује његовој сахрани. Око његовог леша сакупило се седмора-осморо другова и утишини, спуштене главе, чекало да се отвори лифт који ће, уз тиху музику, спустити сандук у крематориј. Али никако да се то деси до најзад објавише да је лифт већ шест месеци у квиру и да, пошто по самртникујој жељи неће бити говора, слободно можемо да се разиђемо. Па то тако и учинимо.

Преко дан, штетајући по Ташмајдану, који је сад саставио паса и пензионисаних генерала, прије ми један од других других и саопшти ми да је видеши ову бруку приликом Михаилове сахране, интервенисао на највишем месту, лифт истини ни сада не ради али се спушта завеса, па будући да је сада све у реду обавештава ме - да слободно могу да умрем.

И Михаило Лалић тражио је у свом тестаменту да буде сахрањен тајно, у кругу породице и неколицине најдражих пријатеља, тако рећи илегално, без говора, венаца и било какве помпе - спаљен у прах и пепео. Пре њега урадили су то Коча Поповић и све више њих из генерације бораца за социјализам. Накутило се у њима толико гађења и презира према људима да нису могли ни на растанку да се са њима опрости!

Био је љут, увијеђен и згађен. Тражио је да му се смрт не оглашава, поготово не у новинама. Да буде сахрањен тихо, готово тајно, уз присуство најближе родбине и свега десетак пријатеља, без икакве помпе, па ни она која му је припадала по борачком, војном протоколу као носиоцу Споменице 1941.

Да буде кремиран, а прах му расут по земљи, на све четири стране, да га ветар носи.

Тако је и поступљено и сад је насталатишина.

"Речи су првобитно биле мађије (отуда ваљда у Светом писму тврђење да је у почетку стварања света била реч), реч је и данас задржала много од своје мађијске моћи. Речима један човек може другог усрећити или отерати у очајање, речима предаје учитељ своје знање ученицима, речима заноси говорник слушаоце и одређује њихове судове и одлуке. Речи изазивају афекте и оне су опште средство да људи утичу један на другога". Све то каже Сигмунд Фројд. Ево, дакле, једног од говора зашто пишемо. Зашто се служимо речима.

Један афористичар добро каже: опасније је говорити када имате шта да кажете него када немате шта да кажете.

Пита ме један старији човек, читалац из Новог Сада, зашто су све судбине људи из књиге „Кућа 25a”, која у наставцима излази у „Летопису Матице Српске” - трагично.

Позивам се на Унамуново „трагично осећање живота”, свестан да ту не лежи разлог. Требало је, у ствари одговорити: „Знате ли ви један живот, и једну судбину, који се нису завршили трагично?” Све што почиње, отпочиње лепо, а све што се завршава, завршава се трагично.

Не знам да је у српској књижевности било објављиваних интимних, списатељских забележака, све до Андрићевића „Знакова поред пута” и њиховог успеха. Охрабрио је и друге писце и сад читам другу књигу Лалићевих забележака „Прутом по води”. И спремам се да и ја објавим још две или чак и три свеске. Андрић нас је научио да треба записивати, а друг живот нам је омогућио да тих записа поприлично прикупимо.

Један новинар питао пролазника на улици: „Шта вам се највише свидело на овим изборима?”

„Предизборно обавезно ћутање!” рекао је човек и продужио.

У ствари, немамо више снаге за обимније дело и задовољавамо се опиљцима. Што би рекли Босанци главно је да ради радња.

Треба сад чекати да га његове књиге опет вакscrn.

„И Турци су бирали с врха” каже Михаило Лалић. Хоће да каже да су и они преводили на исlam племство и најбоље, а узимали у јањичаре најкршњије момке. На Скендера Кулевићу, Неши Селимовићу и Ђамилу Сијарићу то се и видело. Има их, истини, и који су се генерацијама дегенериисали.

Најгора ствар која се, бар код нас, може десити писцу је да умре. Испрати га, са говорима или без њих, понекад и са мало пучњаве, а одмах затим забораве.

У вези са тиме једна изврсна црногорска анегдота:

Седи друштво пријатеља, саплеменика, можда и рођака у познатој цетињској кафани. Разговарају, срчу кафу, пуше и помало пију. Недеља иза подне, па до дубоко у ноћ. Кафеђија би и да затвори кафану али се гости никако не дижу, а он није пристао да их тера. У ствари, они би већ да иду, уморили се, па им се и дрема, али ни један не сме да се први дигне и оде јер зна да ће га они који иза њега остану за столом одмах почети да оговарају, пошто њега нема више у близини да их смета и спречава. Тако је и са писцима, ма како били цењени за живота.

Један новинар питао пролазника на улици: „Шта вам се највише свидело на овим изборима?”

„Предизборно обавезно ћутање!” рекао је човек и продужио.

„

КРОЗ ГАЛЕРИЈЕ

ИСТИНИ СЛИКАРСКИ ЧИН

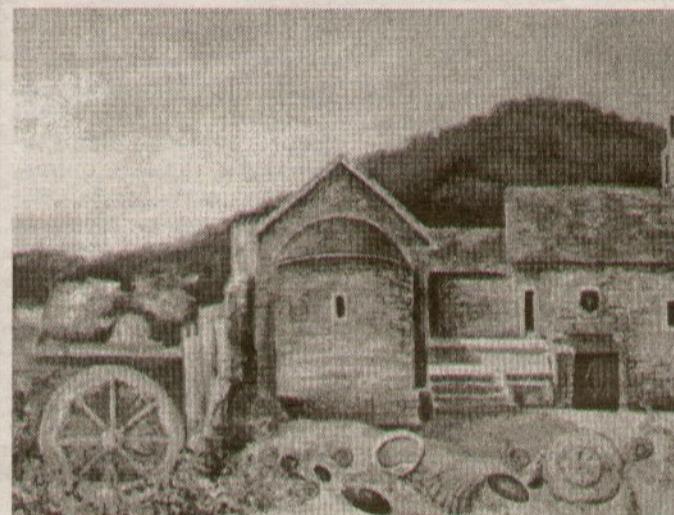
Изложба слика Владимира Ђурчина

• У сјомен дому „Шефан М. Љубиши“ средином авујуша је изложба слика академског сликара из Београда Владимира Ђурчина. • Изложба садржи вадесетак уља на пасцама и њољевинама година на којима, углавном, преовладава тематска ојредијеленост за сакралну архитектуру будванског подручја

Владимир Ђурчин излаже од 1983. године. Академију ликовних умјетности завршио је у Београду, док је члан УЛУС-а од 1986. године. Снажног утица, фасцинантне колористичке свежине и неиспрних могућности визуелних комбинаторика, сликарство Владимира Ђурчина представља својеврсну похвалу непретенциозности и једноставности умјетничког принципа по коме је слика колористички и свјетлосни извор енергије, топлине, мудрости и космичке довршености. Бројни сусрети овог умјетника са импресивном природом Медитерана протканом архитектуром давне прошлости резултирани су серијом слика на којима се очituје надахнуће инспирисано божанском љепотом нашег приобаља.

У оквиру богатог и разнородног умјетничког опуса овог сликара, као посебна ћелина, издвајају се слике инспирисане складом и љепотом сунчевим обасјањем медитеранског поднебља и живописне архитектуре. Било да је ријеч о тематској опредијелености за сакралну и профану архитектуру, усмјерену нарочито на детаљ какав је капија, Ђур-

чин пластичност форме гради свјетло-тамним контрастом и валерском разрадом површина. У карактеристичном споју природе и онога што дефинише и ствара људска рука, у том споју прошlosti и садашњости, умјетник разрађује идеју којој се предаје свим својим бићем. А тајна даљег успјеха је једноставна и умјетности одавно позната: аутор је пронашао себе, открио своје ликовне могућности и ријешио да до краја искаže своје потенцијале.

Владимир Ђурчин:

Моштеви

Попут класичних мајстора, у необичној игри свјетlosti и сјени, Ђурчин значачки продубљује простор истовремено дефинишући архитектонску масу. У специфичном додиру медитеранске свјетlosti, складног колорита и древне архитектуре, аутор остварује дјела испуњена, можемо са сигурношћу рећи, неком мистичном тишином, док се пита-

блиско и наше. Пред нама је сликар који је у свјет ликовних сфера закорачио градећи самостални умјетнички израз уз истицање чињенице да је сликање чин сталног сучељавања традиције и личног истраживања и преиспитивања пред којима је љепота свагда најувишијенији циљ.

Луција ЂУРАШКОВИЋ

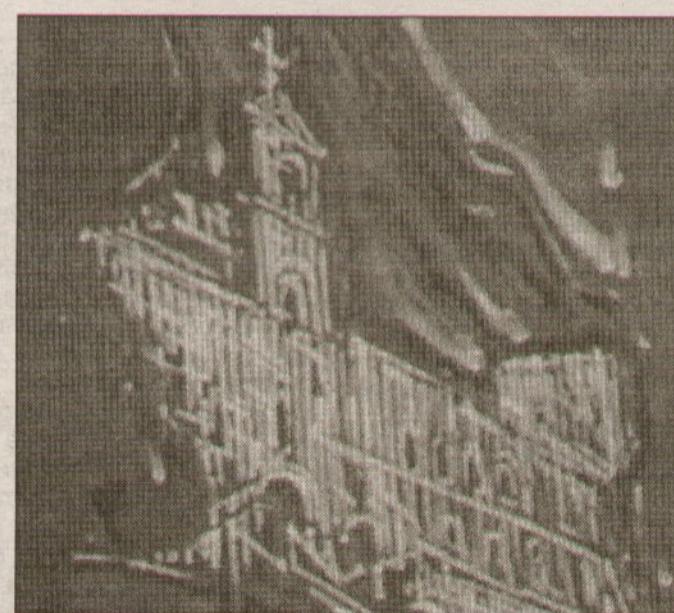
ЛАКОЋА И РАЗНОВРСНОСТ

Изложба слика „Острогу у походу“ Петра Пићана

• Послије усјење изложбе акварела у сјомен дому „Шефан М. Љубиши“ у Будви шоком јуна ове године, наш суграђанин Петар Пићан, у августију мјесецу, у галерији „Свешти Шефан“ на Светом Шефану, изложио серију најновијих слика из циклуса „Острогу у походу“

сталној релацији са духовним и визуелним потребама умјетника. Редукцијом форме линија ствара једноставне и смишљене волумене, ло-

вјести, Пићан нарочито у овим сликама посвећен манастиру Острог, остварује равнотежу духово-садржајних нити и формално-језичких

гичне и снажне, као и врло досљедан распоред композиције. Тежња ка вертикалама је каткад мирина и промишљена, каткад испуњена драматском снагом, а у сваком примјеру изразито конструктивна. Дирљив у својој искрености и необичној ујерљив у својој тихој, аутентичној испо-

планова. Доминантна колористичка монотонија којом сликар истиче контраст појавног и онога чега „нема“, што је уроњено у таму, каналише симболику светог, духовног, непропадљивог и вјечног у односу на приземну пролазност овога света.

Луција ЂУРАШКОВИЋ

ЖЕНЕ СЛИКАРИ У ЗБИРКАМА МОДЕРНЕ ГАЛЕРИЈЕ

ПОПУТ ДЈЕЧЈЕ ИГРЕ

„Жена стоји, као
качија, на улазу и
на излазу овој свијештву“

(Иво АНДРИЋ)

Знатан број дјела у збиркама будванске Модерне галерије припада женама. Овај подatak је интересантнији тим прије када се свакодневно срећемо са чињеницом да су жене сваким даном све присутније на нашој ликовној сцени. О томе говори и све већи број младих умјетница на Факултету ликовних умјетности на Цетињу.

Једно од истакнутих места у галеријском фонду и збирци савремених експресиониста припада Јубинки Јовановић - Михајловић која је самим својим ангажовањем око формирања ове значајне збирке остала трајно убиљежена у историјат Галерије. Њена три уља на платну, која датирају с краја шесте деценије, садрже све карактеристике специфичног ликовног рукописа. Посебно је карактеристично Јубинкино увођење иконе и средњевековне умјетности у савремено сликарство. Паралелно је видан утицај западњачке културне религиозности. Истакнути француски ликовни критичар Жорж Будај је 1974. године дас најбољу дефиницију њеног сликарства: „Реминисценције византијске архитектуре добиле су на њеним сликама симболичне вриједности које свако њено дјело чине неком врстом модерне иконе“.

Јубинка Јовановић је 1952. године учествовала на изложби Међународног умјетничког клуба жена са специфичном секцијом посвећеном Југославији. Изложба је одржана у Лондону у галерији Краљевске британског академије на којој је узело учешће осамнаест умјетница међу којима треба издвојити: Зору Петровић, Џуцу Сокић, Марије Хорват, Емилије Гершић, Ане Матиће на својим платнима попут дјечије игре његују народне обичаје, светковине, свечаности и сеоске забаве. Веома често слике им изгледају неспретне и круте, а то је управо оно што их чини особеним јер се у томе крију безазленост и чистота њиховог израза.

Једноставном иконографијом, а уз очигледно вјешто савладану технику, ове сликарке претачу у своје жанр сцене безграђанскију љубав и занос према широким пространствима краја у коме живе.

Године 1998. Поклон збирка је обогаћена радовима Анђелке Бојовић и Милене Ничеве из Београда. Импресивне „Булке у житу“ својим доминирајућим колорним дејством, густином бојеног слоја, достижу монументалност која снажно дједује на гледаоца. Изисјавање свјетlosti, тежња ка потпуном освајању сликане површине која се понекад учини премала за оно што жели да покаже карактеристику је слика Милене Ничеве.

Дјело Анђелке Бојовић спознајемо на потпуно другачији начин. Пријатно нам се намеће и погодује оку посматрача дух традиционалног, елегантног, духовног. Сваки детаљ на слици је плод видног задовољства, романтике, опти-

мизма испуњеног сноповима свјетlosti. Слика зрачи елеганцијом јер првенствено инспирацију налази у темама и мотивима периода рококоа, односно њеног најизразитијег представника, француског сликара Андреа Ватоа. Умјетница сама истиче да има „људску потребу за лијепим, естетизованим облицима који од ликовног предмета праве малу љупку ствар, пријемчиву оку.“

Поклон збирка је богатија за слике младих умјетница Јелене Паповић и Светлане Драгојевић-Стјановић.

По завршетку самосталне и по први пут организоване изложбе у Црној Гори 1994. године цртеж рађен у комбинованој техничкој поклонила је Оља Ивањић. Назван „Пета црна рупа“ сублимира разне историјске и културне епохе који су заокупљали Ољу ствараоца. Тако се на овом цртежу насталом 1992. године илустративно пласира ренесансни мотив, тачније детаљ са слике чувеног италијанског мајстора Piera della Francesca, који истовремено означава омаж великим умјетнику. Један од бољих познавалаца жена и сликара Оље Ивањићки био је, такође сликар и једно вријеме њен животни сајпутник, Леонид Шејка који је рекао: „Тражење смисла тражило је од Оље одрицање од лаких и могућих путева стварања који су јој приступачни, јер посједује изузетан таленат. Од свих жеља да дјелује ефектним облицима, она зна да таленат није довољан, да треба снаге посветити усавршавању и тражењу неиспитаног. Она хоће да упути себе и нас на нова стања свјести и духа, стања концентрације размишљања, стања ритуалне игре у једној култури.“

Драгана ИВАНОВИЋ

ЈУ „МУЗЕЈИ, ГАЛЕРИЈЕ, БИБЛИОТЕКА“

ДИРЕКТОР ЛУЦИЈА ЂУРАШКОВИЋ

Управни одбор јавне установе „Музеји, галерија, библиотека“ изабрао је 16. августа за директора Луцију Ђурашковић, досадашњег руководиоца радне единице „Музеји“. Одлука је донијета на основу конкурса објављеног почетком јула. Конкурс је расписан пошто је досадашњи директор Никола Вукићевић подnio оставку.

Луција Ђурашковић је дипломирала на Катедри за историју умјетности Филозофског факултета у Београду. Била је на студијском усавршавању на катедри за средњовековну умјетност на Филозофском факултету у Солуну. Бави се научно-истраживачким радом и објавила је већи број стручних написа у новинама, часописима и књигама. Учесник је и организатор многих научних скупова и трибина из области историје умјетности и књижевности и бројних изложби у радиојединици „Музеји“.

П.Н.

На кормилу:

Луција Ђурашковић

Култура и уметност

ЗАВРШЕН ОВОГОДИШЊИ ЈУБИЛАРНИ ПЕТНАЕСТИ „ГРАД ТЕАТАР“

ПРОБЛЕМА ВИШЕ НЕГО ИКАДА

Да је фестивал „Град театар“ састављен од „грађе од које се творе снови“ (како гласи и мото овогодишњег јубиларног петнаестог фестивала) потврдила су овогодишња дешавања на њему и поводом њега. Када је требао да почне овогодишњи фејстивал организатори су сазнали да су остали без главне сцене „Цитаделе“ (на коју су извођене скоро све позоришне представе) и без Санта Марије (где су одржаване сликарске изложбе и концерти). Међутим, храбри организатори нијесу уступили пред једном уџеном већ су рекли да ће се Фестивал, упркос свему, одржати у планираном року и са предвиђеним програмима и програмским садржајима. А у том програму доминантан је, ипак, позоришни програм и то за чак шест позоришних премијера.

Права премијерна представа „Три сестре“ Словенског младинског гледалишча из Јубљане одиграна је у холу средњошколског центра „Данило Киш“ у Будви (9. јула), онда „Мајка Храброст“ између цркава у Старом граду (21. јула), „Злочин на Којзјем острву“ на Острву Свети Никола (29. јула), „Седморица против Тебе“ поново између цркава (1. августа), сопствена продукција Шекспирове „Буре“ на Краљичној плажи (10. августа) и посљедња овогодишња премијера такође у сопственој продукцији „Иванов“ Антона Павловича Чехова у ре-

жији Никите Миливојевића на Челобрду (16. августа).

Сликарске изложбе и перформанси, као и концерти, одржавани су углавном у просторијама Модерне галерије у Старом граду, док су појединачни концерти одржани на платоу испред Старог града и између цркава.

Издвајамо као позоришне догађаје првог реда гостовања њемачког театра „Титаник“ из Минтера и Лайпцига са истоименом представом која је изведена на простору између хотела „Могрен“ и Старог града (локација некадашње основне школе), као и јединствен позоришни наступ славне руске глумице Але Демидове и атинског „Атис театра“ у представи „Хамлет“ коју је режирао славни, опет грчки, редитељ Теодорос Терзопулос. Представа је изведена на сцени између цркава у Старом граду.

Најнаграђивањаја продукција ове године „Јегоров пут“ Виде Огњеновића играна је у Милочерском парку на мјесту где почине Јегоров пут, који је сада пресјечен асфалтним путем. Ова представа је ове године у Новом Саду награђена са девет Стеријиних награда, а њен аутор и редитељ Вида Огњеновић ускоро одлази за амбасадора СРЈ у Ослу. Надамо се да неће заборавити на „Град театар“, као што ни „Град театар“ неће никада заборавити Видин енормни допринос његовом

раду и развоју и представе које је она режирала специјално за „Град театар“ попут „Кањоша Македоновића“, „Трус и трепет“ и „Јегоров пут“, не рачунајући оне друге њене гостујуће представе.

Петнаестог августа гост Фестивала је био реномиран канадски балетски ансамбл „Kinesis Dance“ из Канаде са балетском представом под називом „In the blink of an Eye“, а Фестивал је затворен 20. августа изванредним концертним наступом Биљане Костић и њеног ансамбла „Извориште“.

Међутим, тек завршетком фестивала мораће се дати одговори на питања и проблеме који су га ове године пратили можда више него икада до сада. Мисли се, прије свега, на губљење „Цитаделе“ и Санта Марије, али и на, зашто то не рећи, изврсно дистанцирање општине Будва од свог фестивала. Прошле године је општина Будва, рецимо дала за Фестивал 300.000 марака, или скоро трећину укупних средстава, али ове године, кажу одговорни у „Граду театру“, до 12. августа са 5.000 марака.

„Жалосно је да Будву запљускује суб-култура и бојим се да би нестанком „Град театра“ Будва у потпуности заслужила назив који јој већ приписују „Лесковац на мору“, ријечи су Бориса Мишића, оперативног директора фестивала „Град театар“.

Д. ЦВИЈОВИЋ

УРУЧЕНА ОСМА ПО РЕДУ МЕЂУНАРОДНА КЊИЖЕВНА НАГРАДА ТРГА ПЈЕСНИКА „СТЕФАН МИТРОВ ЉУБИША“

ЛАУРЕАТ ЈОВАН ХРИСТИЋ

• Осми добитник Међународне књижевне најраде „Стефан Митров Љубиша“ Јован Христић, есејиста, драмски писац и позоришни критичар, а олуку о овогодишњем њеном добитнику донио Жири у саславу: Ново Вуковић, председник, Марко Недић, Иван Нейшиорец, Мијајло Папић и Гојко Божковић. • Досадашни добитници Љубишине најраде били Милорад Павић, Майија Бенковић, Душан Ковачевић, Љубомир Симовић, Ђорђе Конрад, Вида Огњеновић и Роналд Харвуд.

Награда се састоји од повеље (рад академског сликара Аље Смаилагића), скулптуре (рад академског вајара Ратка Вујановића) и новчаног дијела у износу од 3.000 марака, а награђеном писцу биће објављена и књига у едицији „Награђени писци“. Христићу је награда урученна 20. августа, за вршне вечери овогодишњег пет-

Писац велике снаге и осћварености: Јован Христић

наестог по реду Трга пјесника и Фестивала Град театар, на тргу између цркава у Старом граду.

Јован Христић је први добитник Љубишине награде за ових осам година који није имао припремљену и написану бесједу већ је само у ријечи захвалности, поред осталог, рекао:

- Жири који ми је додијелио на-

граду „Стефан Митров Љубиша“ учинио ми је велику част. Она носи име једног од класика наше књижевности и једног од велике тројице у књижевности - Његош, Љубиша, Марко Миланов. Сви смо задивљени Љубишиним језиком који је понекада и необичан, али увијек изразит и снажан. Има један вид Љубишиног дела који је можда измакао пажњу књижевних историчара, а то је да је Љубиша мајstor катке прозне форме који је умio да на двадесетак страница исприча цијelu авантуру са Лажним царем Шћепаном Малим. То га такође чини једним од класика.

Један критичар је рекао: „Лако је бити паметан на педесет страна, тешко је бити паметан на пет“. Љубиша је умio да буде паметан на пет страна- закључио је Христић.

Поезију Јована Христића читао је Петар Краљ, а одломке из његових прозних текстова Светозар Цветковић као и сам аутор.

Д.П.

ДОДИЈЕЉЕНА НАГРАДА ЗА ПОЗОРИШНУ УМЈЕТНОСТ ГРАДА ТЕАТРА БУДВА

ДОБИТНИК СВЕТОЗАР ЦВЕТКОВИЋ

• Жири одлучио да најраде припадне ствараоцу чији умјетнички дојринос Граду шеашту из једине у једину бојани не само будванске претставе изузетним глумачким рјешењима. • Светозар Цветковић несумњиво припада не одвећ великој групи стваралаца који су Граду шеашту појарили најбољи дио себе.

Одлуку о додјељивању ове најраде су донијели Јован Ђирилов, театролог, и Александар Милосављевић, позоришни критичар, док Боро Стјепановић, драмски умјетник, овог пута није учествовао у раду жирија.

Жири је имао у виду и Цветко-

Додјељен дојринос Граду шеашту: Светозар Цветковић

вићеву сарадњу са Градом театром. Испољавао ју је кроз конструктивне предлоге и сугестије

као члан Савјета Фестивала, али и као менаџер. У својству директора продукције неких од најуспјешнијих представа насталих овде током минулих неколико година, односно као управник београдског позоришта Атеље 212 које је било домаћин будванској продукцији у фази припрема, но и у периоду када су представе, по завршетку Фестивала, настављале свој редован сценски живот.

Награда за позоришну умјетност Града театра за 2001. годину Светозару Цветковићу биће свечано урученна на првој наредној сједници Савјета Фестивала Град театар.

Д. ЦВИЈОВИЋ

ПОЗОРИШТЕ И КОМЕНТАРИ

ПРЕПОЗНАТЉИВИ СИМБОЛИ

„Је ли исцена е ово овако, али нас очи сопствене варају?“

Пет премијера изведених у другом дијелу фестивала, у првом реду самосталне продукције Града театра, биле су истински позоришни догађаји, не само у црногорским оквирима. За нас су оне, међутим, значиле много више-превасходно захваљујући необичним коидицијама и озбиљним упозорењима која су нам стизала са мјеста на којем се „творе снови“.

Сарадња Тетра Пралине из Милхайма, Мостарског театра младих и Града театра резултирала је поставком знаменитог Брехтовог комада „Мајка Храброст“ у режији Рахима Бурхана. Стицао се утисак да Бурхан није успио да одоли директној поруци драме, а резултат је био - „већ виђен“ Брехтов комад и школског тумачења постулата епског театра. Оно што је на нас оставило далеко већи утисак је чињеница да се за вријеме извођења представе, коју је пратио и предсједник Државе, ни са једног мјesta у граду није чула неумјесно гласна музика, а камоли њихова какофонија. Овај је детаљ недвосмислено указао на чињеницу да је закон о јачини музике и ометању осталих у реализацији другачијих програма - могуће поштovati. Истина, потребно је „само“ да се у граду нађе предсједник Црне Горе. Ову суморну слику наших нарави и „јунаштва“ могли бисмо допунити још једном. Наиме, тачно у дванаест сати проглашеног дана жалости због велике саобраћајне несреће, огласиле су се здушно готове све музике у граду. Брехтова Мајка Храброст која трагуји храни рат и када јој дијете гине, опет се потврдила као крајње актуелна драма и када је наш „туристички рат“ у питању.

Већ и саме припреме за извођење представе „Титаник“, истоименог театра из Минстерса у Њемачкој, биле су својеврсна атракција. Говорило се о огромним количинама воде потребне за представу, а жућене цистерне Комуналног предузећа требало је да у томе припомогну. Па ипак, драгоценна вода није потрошена користила се здушно најаву-на специјално начињеној капији се пролазило кроз врат од огледала. И одиста, било је то попут Алисиног уласка у земљу чуда, у другачију реалност-ону у којој постоје добри чаробњаци, у којој се освета заснива на изазивању кајања, у којој су припитомљене, или барем држане у покорности дивље, калибанске страсти. „Бура“ Слободана Унковског била је изванредан примјер могућности које пружају амбијентално позориште.

Сјајна завршница и врхунац овогодишњег фестивала била је посљедња премијера - „Иванов“. Свијет ове Чеховљеве драме, у Миловојевићевој режијској поставци, непомирљиво је заошијан, незаустављиво је устремљен ка пропasti - у њему „сјајне идеје“ (наравно аморалне) и једину извјесну будубјност имају људи попут Боркина-без грама духа и без године школе, непогрешиви откривачи прилике за богаћење - макар и зајазивањем ријеке која припада свима, или изазивањем помора међу осигураним стоком. Све што доноси зраду истовремено је једино мјерило добра, мјерило здравља каквим га виде такви људи у свијету који они граде. Зато је „Иванов“ драма која данас може довести до катареze, катареze у којој страх и сажаљење осјећамо искључиво према сами-ми себи.

Чеховљева драма „Иванов“ не спада у врхунце великог писца, али се у њој у заметку могу осјетити све потоње велике Чеховљеве драме. Миловојевићева поставка проширила је текстуалне оквире, а сложености и више-смислености драме допринојијeli су брижљиво одабран простор на Челобрdu и изузетно успјешна глумачка екипа. И док Боркин предлаже Иванову да прегrade ријеку, с тугом смо препознавали нашу у стварност-преграђено море и супру аморалност града који самог себе спаљује. Али, овај пожар вода не гаси. Божена ЈЕЛУШИЋ

Духовно наслеђе

ЛЕГЕНДА ИЛИ ИСТИНА О МАНАСИРУ ВОЈНИЋИ

ЈЕДАН ОД НАЈСТАРИЈИХ

Село и манастир Војнићи налазе се данас, као и прије неколико вјекова, међу мноштвом других паштровских села у залеђу обале, од Пржног до Светог Стефана. До недавно се на оронулум видовима цркве Светог Митра, дјела негдашњег манастира, свод држао једино захваљујући једном необично снажном и корисном корову. Природа је тако држала спојено оно што је људски немар допустио да се сруши, све док у прави, односно посљедњи час није реновиран, захваљујући, прије свих, Драгољубу Брацу Божњачком. Републички завод за заштиту споменика културе завршио је конзервацију фресака, од којих су усљед прекора времена остали обриси који откривају само неке тајне о њеној богатој културној прошлости. Тиме је највећи дио радова на овој црквици завршен, али да би коначно обновила своју свету службу недостају још иконостас и звон.

До ове налази се и друга црква Светог Николе од које су остали само полурушени зидови, а поред цркава налазе се и остаци два конака. Они тако још увијек љубоморно гледају на обновљену цркву између њих, која је доказ да би и они, уз мало нечије добре воље, могли свом неокрњеном духу додати нови сјај.

Тако је данас, а вријеме када се око манастира окупљао живот цијеле околине залази толико дубоко у прошлост да

до самог историјског дна још није продрла поуздана свјетлост чињеница, иако га је, у више наврата, досегао неогра ничени дomet народних предања.

Једно од њих је, по добројајеном принципу „с кољена на кољено”, дошло и до садашњих потомака захваљујући причању Панта Митровића који се и данас сјећа онога што му је о Војнићима говорио његов отац Крсто. А древна прича каже да је манастир Војнићи један од најстаријих, ако не и најстарији манастир у околини, на коју је имао великог утицаја. Манастири су у оно вријеме били не само духовна средишта, него и центри живота и дјелатности људи који су се ту постепено досељавали. Тако је, каже предање, у манастир дошао и један младић по имениу Војин. Будућност овог младог ћакона изгледала је свима изјвесна јер је у свети храм дошао са циљем да се ту и закалућери. Међутим, предухитриле су га очи неке лијепе дјевојке из сусједног села, у којима мора да је, онако загледан, читао примамљиве редове тада још ненаписане „Ноћи скупља века“. За разлику од нашег великог пјесника „за њу је да и све славе“, јер се и против воље осталих калуђера оженио. Оградио је камену кућу у близини манастира и тако је настало братство које по свом претку Војину и данас носи име Војнића.

Наравно, њихов живот, као и животи других околнih по родица био је током вјекова уско повезан са манастиром Војнићи. Главни пут пролазио је поред њега, а предање каже да је био познат по изузетном богатству маслинама. Данас својеврсно благо представља и сама легенда (или можда истина) да је уље из плода овог светог дрвета била додата на веза између духовне сабраће манастира Војнићи и Свете Горе. Наиме, маслиново уље стизало је одатле све до Атоца.

Стара слава и велико наслеђе овог духовног и културног споменика још увијек чека да му се укаже заслужена пажња. Републички завод за заштиту споменика културе - Цетиње израдио је идејни пројекат за цјелокупни манастир, док је главни пројекат у припреми. Остаје само нада да ће најбитније и неизбежно питање како, односно, чиме га реализовати ускоро бити разрешено. Тек црква Св. Николе је већ толико општећена да се древне фреске и не назире, а свод већ одавно не постоји.

Сасвим је сигурно да би духовни, културни и друштвени добитак реновирања прије свега ове црквице, а у доделено вријеме и цијелог манастира, далеко превазишао пријеко потребни улог у њихову обнову. А одговор на то питање чува, надајмо се блиска будућност.

Јелена ВОЈНИЋ

ЦРКВА И СЕКТЕ

САТАНИЗАМ

Појам ѡавола можемо наћи у скоро свим религијама свјета. У хришћанској традицији Сатана - отаџла, исправа је био анђео свјетlosti, лучноша у коме се зачела мисао и жеља да буде већи од Творца. Гордост која га је обузела била је узорак његовог духовног пада. Архангел Михаил, као војсковођа небеских сила, био је тај који је са небеса збацио Сатану у бездан. Ова битка одиграла се у духовном свјету анђела (који су први створени) - приje стварања материјалног свјета и човјека. Можемо рећи да је Сатана био тај који је починио духовно самоубиство пред Богом и тиме "заувијек отпао од Њега". У "Св. Писму" он се помиње већ у Првој књизи Мојсијевој, као кулач - онај који се јавља Еви у рајском врту наводећи је да прекрши прву и једину Божју заповест и окуси са дрвета познања, лажући је притом да неће умрјети већ да постati као Бог.

Три су искушења којима ѡаво кулачи Еву (али и сваког човјека) а то су: похота очију (плод је лијеп за гледање), похота плоти (укусан је за јело) и гордост живљања (бијете као Бог). Адам и Ева прекршивши Божју заповест падају у гријех (гријех - грч. амартia - промашај постављеног циља) и постaju смртни јер „плата за гријех је смрт“. Гријех наших праједитеља назива се Првородни гријех. Но, Бог још тада даје наду кроз обећање да ће доћи Спаситељ који ће искупити пали људски род и кроз кога ће се људи спаси и поново задобити изгубљени Рај. Тада Месија ликова је од Адама и Еве, преко Мојсија, пророка, цара Давида и многих других цијелој човјечanstvo очекивана је Христос, Син Божији, у тренутку чијег се рођења јавила чудесна звијезда да означи најважнији догађај у историји читавог човјечanstva. Он је својим животом, крсним страдањем и ваксрсјем уништио силу демонску, из Ада превео душу праведника и утвrdio Нови завјет између Бога и човјека. Кроз Христа и Цркву његову сваком човјеку у сваком времену је могућно да спасе своју душу и врати се у наручје Творца.

Дакле, гријех и зло у свјету везују се за "лажу и она сваке лажи" - Сатану или ѡавола. Борба између добра и зла која се води у свјету је само посљедица друге невидљиве борбе која се води у човјечјем срцу и чији исход зависи од слободног избора човјека. Корени сатанизма могу се наћи још у ученима ранохришћанских секта. У 17. вијеку настаје права експанзија сатанизма у западној Европи. Ипак, отаџај савременог сатанизма је Алистер Кроли. Кроли је рођен 1875. године Јоркшир, Енглеска, од 1898. године члан секте "Златна зора", а затим поглавар секте ОТО (ordo templi orientis - ред источних темплица). Магијско име му је било Бафомет, под утицајем, како је тврдио, демона Ајваза пише "Књигу закона - телему", развија херметичку доктрину уз упражњавање магијско - сексуалних ритуала и друге. Умро је у лудилу 1947. године.

Све сатанистичке секте карактерише отворена борба против Христа и Цркве, хришћанства уопште. Оно негира и исмијава цјелокупну хришћанску етику. Појам добра се замјењује појмом зла - које се обожава и коме се служи, љубав је замјењена пожудом, а сексуална слобода је основа за све магијске активности (то је оно што најчешће привлачи младе људе). У магијско-ритуалним активностима најчешће се изводи "Црна миса" (груба пародија на католичку мису, али и сва хришћанска богослужбња) на којој се призива ѡаво уз обавезне сексуалне оргије и приношење крвне жртве (обично пјетлови, мачке, пси али често и људске жртве, неријетко и мала дјеца па чак и бебе). Овом крвљу сатанисти се "причешћују". Симболи су им: пентаграм, хексаграм, крст окренут наопаке, три шестице 666 - број звјери, антихриста (што је забиљежено у Јовановом Откривењу).

Прва сатанистичка "црква" основана је 1966. год. у Сан Франциску од стране Антона Шандора Лавеја, бившег циркуског радника. Регистрована је захваљујући члану Устава САД о слободи вјери и спољности. Она је и творац "сатанистичке библије". И ту се заговарају насиље, дроге, разгребност и друге изолацности. Лавеј је средином осамдесетих у Сегедину основао огранак који се касније проширио на Југославију. Познат је трагичан догађај који су чланови ове секте на челу са Чарлсом Менсоном извршили. Током снимања филма "Розмарина беба" Роман Полански контактирао је са члановима ове секте, који су касније упали у његову кућу и убили му супругу, глумицу Шерон Тejт, која је била труда.

Сатанистичке секте постоје и код нас, то су ОТО, Бела гностичка црква, Црна ружа, Врати пакла, Ложа вјера итд. Њихови чланови састају се по приватним кућама, гробљу (често скривавање гробова) и др. Убиства, масовна убиства (често током служења војног рока), самоубиства и насиље последица су боравка младих у овим сектама. Познати су настрадаји сатаниста на цркву Св. Петке код Трстеника или на цркву у Зајечару. Често пута они који покушају да напусте секту и сами постaju жртве. У Русији је од стране сатаниста страдало и неколико православних монаха.

Satanizam i rock n roll

Свака уметност, па и музика, када се злоупотребе ван контекста хришћанске традиције могу бити средство да се људи уведу у религију Новог доба чији је саставни дио сатанизам. На омотима плоча често се могу видjetи пентаграми али и знак крста. Крст је у овом случају злоупотребљен ради деградације свега хришћанског. Уз помоћ музике, а захваљујући популарности, многи музичари су постали промотори зла. Нпр. вођа енглеске групе "Devoted men" Марко је поглавар првомагијске секте Храм Олимпа. Џими Пејц фронтмен Led Zepelin-a био је Кролијев следбеник. У џесми Stairways to heaven, када се слуша унатрашке могу се чути стихови који почињу са: "Мој драги сатана..."

Феномен слушања уназад потиче још од Кролија који у својој књизи Magica каже: мисли у назад, читај у назад, ходај у назад. Овим су се користиле и друге групе нпр. Queen (another one bites the dust - почни да пущиш марихуану), Rush, Weezer, Eldorado итд. Овај поступак се зове комуникација подсјети или индиректна хип-ноза, док вам свет прими садржај који чујете, подсећајте региструје поруку која се јасно чује тек преслужавањем уназад. Ово неетичко средство манипулације медија забрањено је у музици али и у политичком и економском маркетингу. Сатанизму су били очарани и Битлси (на омоту албума "Клуб усамљених срца наредника Пепера" међу ликовима који су пресудно утицали на њих је и лик Алистера Кролија) мада је Џон Ленон одржавао везе са Махариши Мајес Јогијем. Дејвид Боуви, Крис де Бур, Алис Купер, Дорси, Ози Озборн, Кис, Ајрон Мејден, Блек Сабат (црни сабат) Џудас Прист (Јидин жрец) су само једни од многих који су се одушењавали Кролијем и сатанизмом. Отворени про-поведник сатанизма данас, који приликом својих наступа на бини које пилиће, је певач Мерилон. У песми Pleased to meat you Xeger пева о сатани која обитава у свету, од страдања Христовог па до убиства руске Царске породице. Под дејством сатанизма у рок музici многи млади људи су починили убиства или самоубиства нпр. Томи Саливен 14-о годишњи дечак убио је своје родитеље па се, Ричард Рамирес починио је мавсовна убиства.

Све ово указује на један озбиљан проблем који би црква и држава требали једним своебухватним програмом едукације и заштите грађана да реше. Завршила бих ријечима из емисије аутора Мирослава Јокића "Црква и секте": "Хришћанска цивилизација на почетку трећег миленијума изложена је погубном деловању секта. Оно што нам се чинило као индивидуал или породичан проблем постаје део агоније многих народа." Милоје РАДОВИЋ, теолог

ЗАНИМЉИВОСТИ ИЗ АРХЕОЛОГИЈЕ

РИМСКО СРЕБРНО ПОСУЂЕ

Прилив сребрног посуђа на нашу територију везује се за почетак I вијека н. е. Ово нам потврђује изузетно значајан налаз из Јабучја. Налаз чини сервис сребрних стоних посуда и са сигурношћу се може рећи да су израђени у кампаским радионицима. Израђено је почетком нове ере, а у нашу област га је могао донијети неки представник царске администрације, који је приликом доласка на своју функцију, поније своје покућство и благо. Поред царских службеника, драгоцјене предмете од сребра доносили су у наше области и војници као дио ратног плијена у вријеме грађанског рата 69. године. Према до сада познатим налазима, у току цијelog периода I и у првим деценијама II вијека н. е. не можемо тврдiti да су постојали локални центри за производњу луксузних посуда од сребра. Рад наших локалних радионицима везује се тек за прве деценије IV вијека н. е. и археолошки су потврђени у Нишу (Naissus) и Сремској Митровици (Sirmium).

Хронолошка - типолошка анализа луксузних предмета од сребра понекад доводи до недоумица. У појединим затвореним цијелинама - оставама налажени су сребрни предмети из различитих епоха, насталих у различитим радионицима. Вјероватно је да су луксузни предмети од сребра били дуго у употреби, чували су се у породицама, чак и у форми колекција и у одређеном историјском моменту похрањене да би се сачувале од плачке.

Посуде од сребра израђиване су применом различитих техника обраде и декорације. Израда предмета (тореутика) обухвата методе: рад на хладно - искуцање, сечење, цизелирање; рад на топло ковањем и ливењем. Основна форма сребрних посуда добијала се ливењем у калупима, који су направљени од ватроопорног материјала. Изливене посуде су, затим дorađivane na

стругу и орнаментисане на различите начине. Како сребро спада у меке метале највише се користија техника искуцања. Орнамент се добијаја тако што се задња страна предмета благо удавала малим чекићем, тј. је посуда добијала богату рељефну представу. Скромнији начин украсавања постиза се теником урезивања. Оштрим инструментом вршило се урезивање геометријских орнамената, најчешће концентричних кругова на дну посуде. Техника позлате поједињих детаља (тауширање) подразумијева да се урезане бразде уметала златна маса. Понекад се орнаменти посебно лију у високом рељефу, а касније аплицирају на посуду

Фельтон

ГРБАЉ У ОСЛОБОДИЛАЧКОМ РАТУ 1941-1945 (18)

НАЦИОНАЛИСТИЧКИ ПОКРЕТ (2)

Пише: Јован ВУЈАДИНОВИЋ

За разлику од окупираних територија, у Грбљу, као и читавој Боки, која је била проглашена италијанском провинцијом, није било дозвољено стварање било какве организације, чији би циљеви били несагласни са статусом анексије и политиком италијанизације ових крајева. Зато организовање четника у Боки почиње нешто касније и има карактер тајне активности.

Као делегат Драже Михајловића, у септембру 1942. године, долази у Боку ваздухопловни капетан I класе Ђурђе Радмиловић. Он врши окупљање потенцијалних присталица и припрема стварање четничке војне организације. Њега Драже Михајловић поставља за команданта Дубровачког четничког корпуса. А, наредбом од 12. октобра 1942. године, именује за команданта четничке бригаде у Боки Которској капетан I класе Ђуро Иветић, родом из Грбља. Бригада је била у саставу Дубровачког корпуса.

Интересантно је да истовремено са именовањем за команданта бригаде Иветић добија од Д.М. ослашење да може свој одред легализовати код окупаторских власти. (Факсимил овог документа је објављен у књизи Милоша Минића: Ослободилачки или грађански рат у Југославији 1941-1945. Текст гласи: „Овлашћење којим одобравам пешадинском капетану I класе Ђурлу Иветићу да може свој одред у циљу што бољег рада за отаџбину легализовати код окупаторских власти на најпогоднији начин, старајући се при томе да остане на националној линији. Упутство по овоме добит ће од мајора Радуловића. Ово чувати као строго повјерљиво. Потпис министар војске морнарице и ваздухопловства, армијски ќенерал Драг. Михајловић).

Према томе цио ток успостављања и трансформације четничке организације у Грбљу није био резултат самосталних одлука Иветића и његових сарадника већ директира из врховне команде.

Рад на успостављању четничке организације био је у првом реду усмјeren на пропагандно и обавештајно дјеловање, на прављење спискова својих присталица и евидентирање могућих противника. Посебну пажњу Иветић и његови сарадници, углавном официри бивше Југословенске војске, усмјеравају на Грбље. Ту је Иветић био на „свом терену”, а посебан разлог је био што је Грбље располагао са значајним људским потенцијалом и што је већ успостављена војна организација националиста била припремљена за прихватавање четничког програма. О томе свједочи једна оцјена делегата Д. Михајловића да је Марко Лазаревић тако радио, као да је од почетка добијао упутства од Чиче.*

У таквим околностима, четнички покрет успијева

да за кратко вријеме створи упориште у Грбљу. Због става италијанских власти четничка организација ради у тајности, а Иветић избегава јавно експонирање у националистичкој организацији која отворено дјелује у служби окупатора.

Тек у данима капитулације Италије, септембра 1943. године, Иветић се појављује као командант Грбаљског четничког батаљона (иако је он номинално био командант бригаде) који је, такође, преко ноћи настао од националиста, односно од „антисовјетичке милиције“. То је и вријеме када је дошло до великорог нарастања партизанских снага у Боки, које се су простирају њемачким јединицама, пристиглим да запоседну важне стратешке позиције на обалном појасу. Тада је формиран и Грбаљски партизански батаљон, који учествује у овим акцијама. Иветић и његов штаб не прихватају приједлог руководства народноослободилачког покрета да заједнички учествују у борби против Њемаца већ одлучују да самостално дјелују. Четници су очекивали искривање савезника, па су жељели да се нађу у позицији њихових ратних партнера. Међутим, четничка акција против Њемаца је трајала само један дан. У току сукоба су имали седам погинулих. Послије су се повукли са плажа Тројица - Котор, на коме су дејствовали, и вратили се у грбаљску сеља. Пошто убрзо долази до организовања јединица националних трупа и у Грбљу, састав четничког батаљона се највећим дијелом укључује у те јединице. Иветић у њима нема никакав командни положај. Он штаб четничке бригаде смјешта у Горвићима (у кући колонизоване породице Мргудовић). Са штабом има шездесет до седамдесет људи, који повремено учествују у претресима терена и засједама, али више им је била сврха да својим бахатим понашањем застрашују становништво, посебно партизанске породице. То је уједно била и штабска јединица из које се ангажују групе за „специјалне задатке“.

Смјештај штаба бригаде на дosta скровитом мјесту, тајновитост дјеловања и избегавање отвореног учешћа у акцијама које су организоване директно од стране Њемаца, требало је да створе утисак како се четници дистанцирају од онога што су радили Народна управа и њене Националне трупе. Међутим, то је био само прикривени пропагандни маневар, јер су припадници „националних“ јединица и жандари из Грбља који су били у служби Народне управе (и радили за потребе окупатора и врло прљаве послове) - били евидентирани у потенцијални састав четничких јединица, што је касније и реализовано.

Овакав однос четника у Грбљу према војним формацијама квислиншке владе првидно се разли-

ковоа од шире практике у Црној Гори, где су четници били у саставу Националних трупа, а овде су, обрнуто, националисти чинили резервни састав четничких јединица. Очигледно, суштинске разлике није било, али је та формална разлика омогућавала четничком војству да дуже и успешније пласира стално постављану најаву да ће удари на окупатора кад за то дође вријеме.

Почетком септембра 1944. године Дража Михајловић је наредио општу мобилизацију четничких снага у Црној Гори и њиховој груписању у близини јадранске обале јер се очекивало скора инвазија савезничких трупа. При таквој процењени ситуации, простор Грбља добија наглашен значај. У складу са овом концепцијом Иветић у својству команданта четничке бригаде, ставља под својом командом људство из састава жандармерије и националних трупа. Тиме се у Грбљу образује бројно јака четничка формација. У Грбљу тада пристиже и дио четника и четничких официра из Боке, из мјеста где је дошло до распада њихових јединица.

Јесен 1944. године је обилovala догађајима који су били неповољни за четнички покрет велики дио Југославије био је већ ослобођен укључујући и Београд, на локалном борјишту партизанских снага воде успешне офанзивне акције за ослобођење Боке, у снажном је успону афирмација НОП-а у земљи што прати видно признање и подршке од савезничких сила, а што је четницима најтеже пало - Краљ Петар је упутио изричит позив грађанима Југославије да приступају НОВЈ. Под утицајем тих збивања и поред оскудности објективних информација, јављају се озбиљни знаци деморализације и колебања међу четницима у Грбљу. То изазива оправдану забринутост у њиховој команди - стрепи се од осипања, па и распада четничке формације у Грбљу. Увјерљиву потврду за такву забринутост пружају оцјене ситуације у Грбљу коју даје Ђуро Иветић у дјелешама које шаље надлежној команди, односно Павлу Ђуришићу. У дјелешама од 28. октобра се каже: „Народ тражи компромис са партизанима који нећу моћи да спријечим ако одмах не кренеш према нама.“ Повод за овакву констатацију могао је бити и један шири склоп који је тих дана одржан у Доњој Сутвари, на којему је било предлога да се изнађе начин масовног укључивања Грбљана у Народно ослободилачку борбу и повезивање у том циљу са партизанским командама. На овом склопу је доминирало мишљење да би требало образовати посебну грбаљску јединицу која би се прикључила партизанима, али би задржала и одређену посебност. Скуп није дао неке директне ефekte, али је открио да

се почело јавно расправљати о питањима која се раније нијесу могла ни поменuti. Исто значење је имао и договорени сукрет чланова команде Которско - приморског одреда са једним бројем мјештана из Шишића, који је одржан у кући Кордића. Из дјелеша се такође види да Иветић очекује долазак појачања из залеђа које му је вјероватно било најављено, што би му помогло да стабилизује ровито стање у Грбљу.

Послије два дана, 30. октобра, у другој дјелеши Иветић, у још драматичнијем тону обавјештава Ђуришића о ситуацији у којој се налази: „Партизани заузели Његуш и Крстад... Њемци концентрисани у Котору, Жандармерија расформирана. Јововић повео са собом неколико мојих официра... Народ у Грбљу неће више да се бори против Партизана и НОВЈ. Опстанак на терену ми је немогућ, не знам где ћу.“

Већ 31. новембра Иветић у дјелеши каже да ће морати да напусти Грбље и да крене у правцу Скадра и Албаније.*

Након краје припреме четници из Грбља почињу да одступају. Али, на мјесту окупљања код Будве, изашло је било знатно мање људи него што је предвиђало руководство бригаде. Више од половине евидентiranog састава четничких јединица било је остало код својих кућа - што је био и индикатор спонтаног нерасположења за одступање. У таквој ситуацији четничко руководство је донијело одлуку да се комплетна формација врати у Грбље са циљем да се прикупи што више поколебаних и неодлучних који су остали код кућа. Повратак је извршен 13. новембра. Већ наредне ноћи једна чета из Четвртог батаљона Бокељске бригаде и чета из Бригаде Народне одbrane покушала су да уђу у Шишиће. Акција је била слабо организована и завршила са неуспјехом. Партизани су имали тројицу погинулих, међу којима је био и Никша Ђуђин, комесар чете из Бригаде Народне одbrane.

Овај напад партизана четничка пропаганда је користила да створи што више осјећај личне угрожености од партизана код сваког који је припадао националистичким или четничким јединицама. Одлазак за Албанију је представљен као привремено напуштање Грбља јер ће ускоро доћи до слома партизана. Најављиван је и сусрет са савезничким војним снагама у Албанији, са којима су и јединице Југословенске војске ван отаџбине под командом Петра Живковића, које ће, заједно са четницима, кад се сједине, чинити легалну војну силу Краљевине Југославије.

Уз тако предочавану промјену војно-политичких околности, упорно се инсистирало на традиционалној солидарности и заједништву Грбљана, као

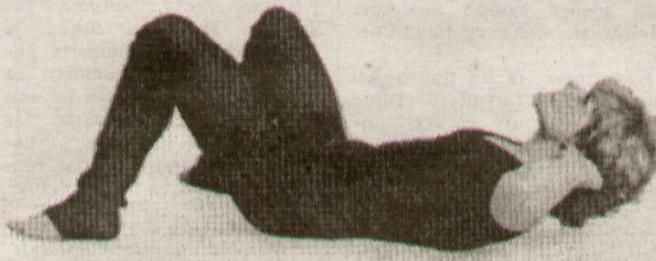
завјетном наслеђу. Било је и случајева притиска и пријетња према појединачним који нијесу показивали разумевање за намјеравани поход. Комбинацијом свих ових фактора утицаја стварана је унутар породица и брастава у селима Грбља једна сасвим ирационална атмосфера у којој се, не одолијевајући притисцима и пријекорима, чак и један број симпатизера НОП-а прикључио маси која је кретала у одступање.

Поред речених околности у којима је вршена мобилизација за одступање, одређени утицај је имао и покушај Марка Лазаревића да се пребаци у Италију. Овај случај је подстицајно дјеловао, јер је још доста људи у Грбљу вјеровало у његову политичку мудрост. Такође, није без утицаја била и чињеница да је у тим критичним тренуцима изостало непосредно политичко дјеловање активиста НОП-а да се учитељски документи о томе нијесу извршени у Италију. Овај случај је подстицајно дјеловао, јер је још доста људи у Грбљу вјеровало у његову политичку мудрост. Такође, није без утицаја била и чињеница да је у тим критичним тренуцима изостало непосредно политичко дјеловање активиста НОП-а да се учитељски документи о томе нијесу извршени у Италију. Овај случај је подстицајно дјеловао, јер је још доста људи у Грбљу вјеровало у његову политичку мудрост. Такође, није без утицаја била и чињеница да је у тим критичним тренуцима изостало непосредно политичко дјеловање активиста НОП-а да се учитељски документи о томе нијесу извршени у Италију. Овај случај је подстицајно дјеловао, јер је још доста људи у Грбљу вјеровало у његову политичку мудрост. Такође, није без утицаја била и чињеница да је у тим критичним тренуцима изостало непосредно политичко дјеловање активиста НОП-а да се учитељски документи о томе нијесу извршени у Италију. Овај случај је подстицајно дјеловао, јер је још доста људи у Грбљу вјеровало у његову политичку мудрост. Такође, није без утицаја била и чињеница да је у тим критичним тренуцима изостало непосредно политичко дјеловање активиста НОП-а да се учитељски документи о томе нијесу извршени у Италију. Овај случај је подстицајно дјеловао, јер је још доста људи у Грбљу вјеровало у његову политичку мудрост. Такође, није без утицаја била и чињеница да је у тим критичним тренуцима изостало непосредно политичко дјеловање активиста НОП-а да се учитељски документи о томе нијесу извршени у Италију. Овај случај је подстицајно дјеловао, јер је још доста људи у Грбљу вјеровало у његову политичку мудрост. Такође, није без утицаја била и чињеница да је у тим критичним тренуцима изостало непосредно политичко дјеловање активиста НОП-а да се учитељски документи о томе нијесу извршени у Италију. Овај случај је подстицајно дјеловао, јер је још доста људи у Грбљу вјеровало у његову политичку мудрост. Такође, није без утицаја била и чињеница да је у тим критичним тренуцима изостало непосредно политичко дјеловање активиста НОП-а да се учитељски документи о томе нијесу извршени у Италију. Овај случај је подстицајно дјеловао, јер је још доста људи у Грбљу вјеровало у његову политичку мудрост. Такође, није без утицаја била и чињеница да је у тим критичним тренуцима изостало непосредно политичко дјеловање активиста НОП-а да се учитељски документи о томе нијесу извршени у Италију. Овај случај је подстицајно дјеловао, јер је још доста људи у Грбљу вјеровало у његову политичку мудрост. Такође, није без утицаја била и чињеница да је у тим критичним тренуцима изостало непосредно политичко дјеловање активиста НОП-а да се учитељски документи о томе нијесу извршени у Италију. Овај случај је подстицајно дјеловао, јер је још доста људи у Грбљу вјеровало у његову политичку мудрост. Такође, није без утицаја била и чињеница да је у тим критичним тренуцима изостало непосредно политичко дјеловање активиста НОП-а да се учитељски документи о томе нијесу извршени у Италију. Овај случај је подстицајно дјеловао, јер је још доста људи у Грбљу вјеровало у његову политичку мудрост. Такође, није без утицаја била

Лепота жене

АЕРОБИК

КОМБИНОВАНЕ ВЈЕЖБЕ ЗА СТОМАК И НОГЕ

1. У лежећем ставу са блао савијеним ногама и рукама на врату ћодижемо предњи дијелови шијела ка коленима. Поновиши 50 пута.

2. У исходном положају, али је једна нога ћодижена ћод првим улом и покушавамо предњим дијелом шијела приближити се ногама. Поновиши ћод 50 пута ка десној и левој страни.

3. Руке су уз шијело, а исходом једну ногу савијемо док другу исправљамо. Поновиши ћод 50 пута.

**КОЗМЕТИЧКИ САВЈЕТИ ДАНИЈЕЛЕ РАЈКОВИЋ
(КОЗМЕТИЧКИ САЛОН „ЕНИГМА“)**

ПОЗНАЈЕТЕ ЛИ СВОЈ ТИП КОЖЕ

Да бисте могли да његујете лице потребно је претходно утврдити какав вам је тип коже.

Обично се кожа дијели на три групе: сува, масна и мјешовита кожа.

• Сува кожа изгледа храпаво и љускава је. Њене лојне жљијезде не производе дољно масноће, тако да она нема додатни заштитни слој против хладноће и вјетра. Овакав тип коже је затегнут, кожа је танка, прозирна и често се кроз њу назира танке мрежице капилара. Веома је склона борању, осетљива је и нема сјаја. Таква кожа лијепа је у младости, али је јако осетљива на утицај сунца, вјетра и јако реагује на неправилну козметичку његу. Током цијelog живота овакав тип коже захтијева специјалну његу. Свакодневна њега суве коже захтијева умивање

хладном водом, коришћење хидрантиних, витаминских и антирид крема као и редовно чишћење тоником.

• Масна кожа је сјајна и еластична. Рожнати слој је релативно дебео и зато она изгледа блиједа или чак безбојна. Лојне жљијезде производе пуно масноће, често и превише, што се види по проширеним порама, акнама и бубуљицама. Митеери се јављају на читавој кожи лица, а бубуљице обично на чеју и бради. Није добро циједити или чачкати та мјеста јер им то продужава вијек и оставља ожљске. Ако се митеери уклоне правилно и на вријеме, може се спriјечити појава акни. Најбоље је то урадити код козметичара. Такође је важно избегавати масне креме или било које масне препарate који би само зачепили поре. Зато користи-

те влажне креме и мажите их у танком слоју. Никада не идите на спавање ако претходно нијесте скинули шминку. Обавезно морате очистити лице јер нечистоћа остављена у току ноћи може да изазове појачано стварање митеresa ili упаде.

• Мјешовита кожа се познаје по томе што су цело, нос, и брада масни, а други дјелови лица суви. Овакав тип коже је најчешћи и сваким је нормалан. Кожа није иста током цијеле године. На њено стање утиче сунце, стрес и хормонске промјене. Кожа се може промијенити и за вријеме менструације постаје нечиста и маснија. За жене са мјешовитом кожом важно је да одреде суве и масне зоне, јер њега масне коже може да оштети суве зоне ако се примијени на читаво лице.

КОСА

ФАРБАЊЕ КОСЕ

Можда сте се некад запитали у чему је разлика између прелива, фарбања, избјељивања, колор шампона. Колико дуго нова фарба остаје на коси... Потрудили смо се да вам дамо одговоре на ова питања.

Фарбање

Машта и могућност фарбања немају границе, ипак фарба снажно напада косу па се не смије често користити.

Приликом фарбања нанесите фарбу и оставите да дјелује 20, 30 минута. Боја држи све док коса не израсте, па већ послије 4 до 6 недјеља морате офарбати израстак...

Послије свежег минивала причекајте са фарбањем најмање три недјеље јер се се у противном коса превише оштетити. Никад не фарбајте косу одмах након прања већ послије два, три дана, тако ће боја боље прimitи.

Избјељивање

Код избјељивања не може без хемије. Амонијак омекшава косу, пероксид продирује у структуру власи уништава природне пигменте боје, па коса постаје свијетла односно безбојна.

Избјељивањем се могу постићи све плаве нијансе, од платинасте до беж. Дјеловање и интензитет зависе од природне боје косе и времена дјеловања на косу.

Обавезно водите рачуна о времену дјеловања. Наиме, коса се постепено посвијетљује према блонд варијанти.

Избјељивање је неповратни поступак. Послије 8 недјеља на израстку поново можете видjeti природну боју.

Ако вам се не свија нова плава коса, помаже само фарбање. Најбоље се вратiti првобитној боји како се израстак касније не бијако примјењивао.

Интензивно посвијетљивање

Интензивним посвијетљивањем природна боја косе се може посвијетliti до три степена, а такви производи дају више сјаја и жи-

вости пепельасто плавој и златно плавој коси.

Вrijeme dјelovaњa, prijekom stavljanja ovih prepartata zavisiti od toga koliko je kosa svijetla, ali

vještina i kvalitet prepartata. Fara je da se uči da je jednostavna kao patišta, a onda sхватiti da je ipak sa slagom i još sijaset kremova.

Da malih nogu nas uči da može biti dozvoljena i za braćenja, to nam za mržnju nikad nije rekli - kao da je ljubav grijeh, a ne mržnja. Kajku nam da ne treba da volimo "pogrešne" - svastha, voleti pogrešne... Nikada ne volimo pogrešne - volimo samo ponekad one koji su "rezervisani", ali ni to nije greška. Ljubav se uviđe kao благослов ugnjezdzi u pravo srce i obasija ga, mi smo ti koji joj poslije sudimo, oduzimamo ili umaňujemo ljepotu...

Uviđe sam misli da je velika šteta kad pravo srce ima pogrešan mazak. Još veća šteta je kada to srce dозволи da ga ugrožava oni bez mazaka. Zaviru-

nađi 30 minuta se može držati na kosi.

Posvjetljivanje izdrži nekoliko nedjeљa, a kako kosa izraste za mjesec 1,5 cm, izрастак postaje ponovo vidljiv.

Intenzivno posvjetljivanje daje rezultat samo ako je prirodna boja kose plava (svijetla ili tamna). U suprotnom ne koristite ovaj postupak jer su moguća iznenađenja.

Интензивни прелив

Ovi proizvodi sadrže pigmentne boje koje dospirevaju u gorje slojeve kose i daju im novu boju.

Intenzivni preliivi daju blistavu boju, ali ne posvjetuju. Oni mogu samo počinjati ili potamniti prirodnu boju kose.

Nakon nanošenja preliiv bi trebal da držati na kosi oko 15 minuta. Željeno trajaće je od 20 do 24 pranja kose, poslije čega izblijeđe i nazire se prirodna boja kose.

Preliivi se dospirevaju u gorje slojeve kose i daju im novu boju.

Nakon nanošenja preliiv bi trebal da držati na kosi 20 do 30 minuta.

Najbolje, ovi preparati se postupno ispiraju već nakon 3 do 8 nedjeљa.

Preliivi su izvrsti za eksperimentisanje i испробavanje боја јер не оштећuju косу.

Колор шампон

Честице боје које sadrže ovu šamponi obavijaju vlasni tankim slojem sa novim pigmentima boje i tako kosi daju novi sjaj.

Šamponi zaglađuju gorje površinu vlasni chime pojavljuju se i intenziviraju prirodnu boju za 10%. Primjeđuju se kao obični šamponi. Što se češće primjeđuju neki kolor šampon, to je intenzivniji rezultat. Nikad se ne smije primijeniti više od pet puta za redom.

Ovi šamponi djeleju blago i prirodno na kosi, ali je ne neguju.

Учвршћивач у пjeni sa bojom

Pigmenti boje koje sadrže ovu учвршћивач прихвата se na spoljnem sloju vlasni, a pjeni kosi daje puno i čvrsto. Pokrivač je prirodnu boju kosi do 10%, što znači da mogu samo da pojavljuju prirodnu boju.

Nanoši se kao običan учвршћивач, kosa se potom osuši i oblikuje frizura. Nema vremena djelevoja.

Pjeni u boji izdrži čak do sljedećeg pranja kosi. Mora se ravnomjerno nanijeti jer u suprotnom ostaju mršje zbog kojih kosi ne izgleda lijepo.

ЗАПИС

ЉУБАВ

Љубав. Има ли обичније ријечи и љепшије осећаја и за оног ко воли и за вољеног? Лијепа, зато је ријетка, кажу још љепша када се краде.

Понекад вам се учини да је једноставна као патиšta, а онда схватите да је ipak sa шлагом и još сijaset kremova.

Да малих ногу нас уче да може бити dozvoljena i za braćenja, to nam za mržnju nikad nije rekli - kao da je ljubav grijeh, a ne mržnja. Kajku nam da ne treba da volimo "pogrešne" - svastha, voleti pogrešne... Никада не volimo pogrešne - volimo samo ponekad one koji su "rezervisani", ali ni to nije greška. Ljubav se uviđe kao благослов ugnjezdzi u pravo srce i obasija ga, mi smo ti koji poslije sudimo, oduzimamo ili umaňujemo ljepotu...

Увиđe sam misli da je velika šteta kad pravo srce ima pogrešan mazak. Još veća šteta je kada to srce dозволи da ga ugrožava oni bez mazaka. Zaviru-

ju vam u очi, prisluškuju, испитuju, tjeraju da se pravdate čak i kada vam do njihovog mišljenja nijeстало. Погрешно - они гrijeshe, mi ih подржавамо. Почнете да вјерујете да су u праву i da gushite lijepe osjeća, доводite sebe u болесно stanje zbog nezdravih, preprijavačih ljubavi. Плашite se ljubavi po-mnjem i bez pomoci sa strane. Проводите dane pretrupači po glavi umjetnost sa onima koje volite. Ко паучину pokusavate da izbrisete njekne nitki koje vam po srdu tkaju najlepše mrđje, заборавljate da je ljubav ka pauk - uporna do kraja.

И тако, onim srećnjima srde sačuvu ljubav, nesrećni ubiju svog malog pauka.

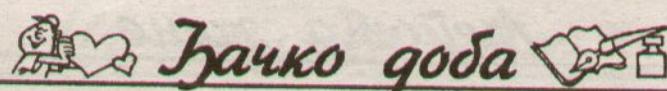
Милица ЧУЛИЋ

ДЈЕВОЈКА НА СТУДЕНЦУ

Кад сам синоћ овде била
И водиће заштита,
Дође момче црна ока
На коњицу лака скока,
Поздрави ме, зборић овде:
„Дајде, селе, мало воде!“
Ове речи - слатке сиреле -
Минуше ми труди беле -
Скочи' млада, њему стио!“
Дијо' крчај, руку дијо'
Рука дркна... крчај доле...
Оде на две на три ћоле.
Још од њеа леже црећи,
Али де је онај лећи?
Кад би сада опећ дошо,
Ма и овај друѓи ћош!

Бранко РАДИЧЕВИЋ

ПОЧЕТАК ШКОЛСКЕ ГОДИНЕ ОДГОЂЕН ДО 10. СЕПТЕМБРА

● Збој високих температура у нашој републици Министарство просвјете и науке до- нијело одлуку да настава у свим основним и средњим школама у Црној Гори почне, умјесио 3. јек 10. септембра.

Повод за ову одлуку су временске прилике у по- сљедњих 50 дана, кад су максималне дневне температуре биле константно изнад 30, а ноћне веће од 20 степени. Комбинација ових температура и постојеће влажности ваздуха се сматра неповољном за веће

радне напоре. Према саопштењу Министарства просвјете и науке РЦГ, одлука је донијета узимајем у обзир досадашњих временских прилика и чињенице да је почетак школске године у вријеме очекиваних високих температура, као и да ученици низких разреда у

већини основних школа похађају наставу у међусмјенама.

Пет радних дана, који ће се на тај начин само привидно пропустити, биће надокнађени до краја првог полугодишта што ће свака школа благовремено планирати школским календаром. А.К.

НА ПОЧЕТКУ НОВЕ ШКОЛСКЕ ГОДИНЕ

БУДВАНСКИ СРЕДЊОШКОЛЦИ У ОТРАНТУ

● Средњешколски центар „Данило Киш“ у Будви усјеставио одговарајућу сарадњу са срдним средњешколским училиштима из Будимпеште, Праја, Осјраве и Франкфурта, а од септембра 2001. године што ће ученици и са средњом шуришко-ујесничком

Договор је постигнут крајем јула када је гост Будве и средње школе „Данило Киш“ био координатор за средње школе у Отранту и Пуљи Донато Мелерба, обавијестио нас је директор школе Срђа Поповић, истичући да се

потписивање споразума о будућој сарадњи двију поменутим школама очекује током септембра мјесеца у Отранту у Италији.

Та сарадња укључује размјену ученика, организовање екскурзија и интезивних двомесечних

курсева италијанског језика у Отранту, а планирано је да трошкове боравка ученика финансира Европска заједница у оквиру њених програма образовне сарадње између појединачних земаља Европе. Д.Ц.

ЗА РОДИТЕЉЕ

РАНАЦ КРИВИ КИЧМУ

Научници, који су у оквиру ЕУ испитивали колико је тешка ђачка торба, закључили су да је „култура много тешка“. У већини земаља је тако, па и код нас. Тежак ранац може да изазове кривљење кичме, упозоравају ортопеди. Грудни кош

се савија унапријед, да би леђа издржала тежину, а ако се носи на једном рамену онда се та страна и рамена спуштају, што опет утиче на кривљење кичме.

Како да спасите дјечја леђа? Онај дио ранца који се ослања о дјечја ле-

ђа мора бити тврд и постављен да би се ослањао на леђа. И кашеви морају да буду такви да се регулише њихова дужина. Укупна тежина ранца не би смјела да пређе 15% тежине детета (бгк ако је дијете тешко 40kg). А.

ЗА ТИНЕЈЏЕРЕ

РАЗГОВОР ЈЕ „ЛИЈЕК“

Током љетњег распуста твоји другови и другарице су слободно, без ограничења, излазили, а ти имаш проблема са родитељима који побијесне када се вратиш кући и само пет минута касније. Ако имаш другарицу са шашавом фризуром или бојом косе и друга са минђушом у уху, одмах закључују да се они дрогирају и да ни под разно нису друштво за тебе. Стално се питају зашто ти не можеш да нађеш једно „нормално“ људско биће с којим ћеш да се дружиш.

Не знаш како да промије-

ниш њихово мишљење, нити како да побољшаши ваш однос. Не љути се на њих јер то је један од начина на који они показују бригу за своје дијете. Они се труде да ураде све што могу да се ти не нађеш у некој невољи. Све је то позитивно и вјероватно сви имате добре намјере. Међутим, жеље су различите.

Као прво, да би родитељи могли да критикују твоје другове, морају да их упознају. Зато, било би најбоље, уколико то не практикујеш, да их доводиш кући јер са-

мо тако твоји родитељи имају шансу да виде какви они заиста јесу.

Понекад је веома битно да људима око себе покажемо како размишљамо и како се осјећамо, као и да објаснимо зашто је то тако. Треба наћи времена да заједнички сагледате твој проблем, темељно. Најбољи лијек је разговор. Али - немојте викати и немојте мислити да унапријед знаете шта ће вам рећи супротна страна. Не паметујте и научите да слушате и друге. Једноставно разговарајте. А.

МОЖДА НИЈЕСТЕ ЗНАЛИ

ЗАШТО ЈЕ ДОБРА МУЗИКА

Можда нијесete знали да музика има моћ да у човјеку подстакне психолошке, емотивне, па и физичке промјене. Истраживања у свијetu показују да музика позитивно утиче на ментално здравље одраслих, смањује стрес, побољшава издржљивост и учествује у борби против депресије.

У којој ћете мјери реаговати на повољне учинке музике зависи од тога колико музику волите и разумijете. Код високо сензибилне мањине музика подстиче процес који се зове синестетија. То значи да током слушања музике они могу видjeti разне слике, боje, па чак осјетiti и неке мирисе. Међутим, на већину људи музика дјелује нешто мање „драматично“ и може приметити тијело за одмор.

Истраживања (скенирања) мозга помоћу ЕКГ-а и магнетне резонанције показују да музика ствара

буољу електричну повезанost у различitim дјеловima мозга. Стручњаци предлажу класичну музiku, посебно Моцарта, који повољно дјелује на мјодане ритмове и доноси хармонију, док се Чайковски и Рахманинов могу „употrijebiti против главобоље“.

Забавна музика дјелује само на десну хемисферу мозга (креативна и емотивna странa), а лијеву (аналитичку) половину оставља нетакнуту. Да би се постигао ефекат врхунског доживљаја треба упослiti цijeli мозак.

Међутим, немојте сада помислити да је само озбиљна музика дјелotворna за уживање и потпуно опуштање. Све што је по вашем укусу и у чemu искрено ужivate чини вам добро. Истраживања су показала да се код пацијената, који се опорављају од лакших операција, уз музику коју су сами

одабрали, знатно смањио стрес или депресија.

Такођe је важно да не намећете свој избор музике другарicама и друговима или укућанима - послужите се вокменом. Присилно слушајте музике коју не волите може изазвati главобољу, мучину или агресивно понашање.

Да би подстакли мозак на рад, слушајте музiku bogate структуре (Bах, ne pop.). Такођe повољно утичу на концентрацију и звукови из природе.

За опуштање слушајте оно што вам одговара. Ако волите рок или jazz, слушајте га.

Док вježbate или trčite, слушајте музiku sa izraženim ritmom.

Да би се ослободили депресије, слушајте музiku koju povozuješte sa nekim strenim događajem.

Уз слушање музике терапijski dјeluje i plas.

A. КОСТОВИЋ

НЕСТАШИЦА СЛОВА

Мрак се сијуша,
Још се мучим,
Једну јјесму
Да научим.

Учење ми
Све је шеље,
Јер ми у сан
Слова бјеже.

БУКВАР

To је јрава зајонешка
За озбиљне брије ђакче,
Све се ради исиочешка
Слажеш слова ко и рачке.

У коло се слова сјаје
Па настапују јрве ријечи,
Вредна гјеџа огмах схваће
Чим незнанье да се лијечи.

Да најишиш јрво писмо
Та се књића вриједно сћара,
Све што досад знали нисмо.
Учимо из БУКВАРА.

ЦИН, ЦИН, ЦИН...

Цин, цин, цин...
Звуци школског звона,
У школу улази
Најмлађа колона.

Док се чује ћаја
И Сунце их жари,
У руци им свеске,
Писалке, буквари...

СЕПТЕМБАР И ОКТОБАР

Окшобар се кочојери
Са септембром снају мјери:
Ја сам месец, ја сам сила,
Вјештровима дајем крила.
Збој мене се, ишице селе,
Пахуљице вију бијеле,
Зима ми се већ радује,
Ог радости појврискује.

Мој окшобре, мој комшија,
Не ваља ши ша хвалија.
Док ши сиремаш вјештар, зиму
И отвараш јрзор диму,
Ја доносим што гарова:
Грожђа, шљива и нарова.
Пјесма, свирка са мном иге
Ог љубави усја бриде.
И ђаци ме мној о воле,
Ја отварам вратиша школе.

НОВИ ДАН

Телефон је зазвонио
Ко соко кад кликће,
Најавио дан је нови
Почиње да свиће.

Подиј ао сам слушалицу
Не бјеше сиј нала.
Ал' сам знао с друге стране
Да ме зора звала.

Сачеках је на јрозору,
Бијеж зора јуче,
Дошешао дан је нови
- Лейши нећо јуче.

Мишар МИТРОВИЋ

 Шарена страна

Хумореска

ЖИВОТ СЕ ПОНДАВЉА

Кад сам се родио, одмах сам почeo да дишем. Први уздах ме заболио, па сам навалио да плачим. Да би мe мама смирила, ставила ме покрај себе и почела је да ме љуља. Јуљала ме на рукама, јер ми тада нисмо имали љуљашку. Послиje су ми купили креветић који су звали колијевка. У њој су ме највише љуљали. Изгледа да је колијевка била јефтиња од љуљашке. У почетку сам сисао мамину сису јер тада нисмо имали краву. Кад сам био већи купили су краву, али ја је нисам сисао. У школу сам ишао да научим слова, да бих мами и тати читало новине.

Кад сам завршио основну школу натјерили су ме да завршим и средњу. А кад

сам завршио и средњу, морао сам још да учим. Тако сам завршио и факултет који ми скоро ништа није користио у животу. Ни мени ни мојим родитељима јер кад сам им могао бити од користи они, најжалост, више нису били живи.

Послиje сам примијетио да се моје друштво скоро све жени или удаје. То је тада, изгледа, било у моди. Нијесам хтио да будем изузетак. Кад су ми се родила деца, тјерао сам их у школу, као мене моји родитељи. Кад су завршили школу, оженили су се и напустили кућу. А ја сам, опет, остао сам, као кад сам се родио. Сад немам љуљашку, немам ни родитеље, немам ни колијевку. Само отоман. Сам дишем и сам

спавам. Не чувам краву јер је у солитеру не смијем држати. Никоме не читам новине, али их, ипак, понекад купим да не заборавим слова.

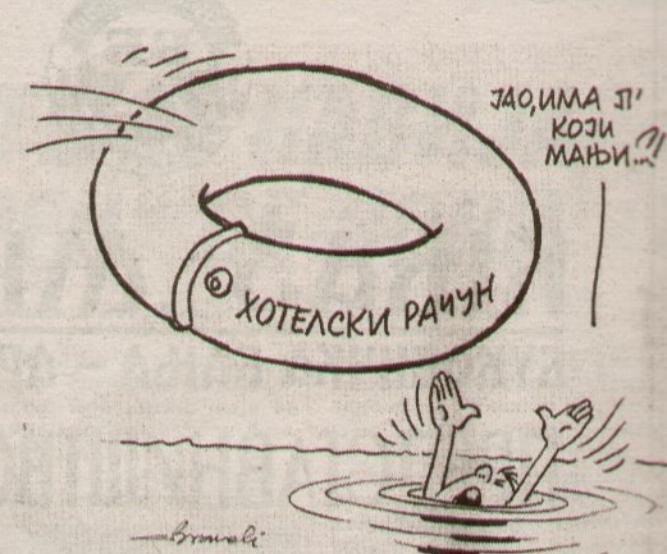
Сам устанем, сам се обучем и сам прошетам... Још увијек знам и да се сам вратим кући. А кад заспим не знам. Просто се не сјећамничега. Али кад се пробудим, сјетим се да сам спавао. Устанем из кревета и прогледам колико сам дуг и широк. И све ми је опет исто. Мало сам подјетијо, иако ме нико не љуља, не сисам, али купујем млијеко. На цуцлу сам одавно заборавио. И тако сваки дан. Живот се само понавља. Изгледа, да се не би заборавио.

Митар МИТРОВИЋ

БИБЕРЧИЋИ

- За све је кадар, и остало је кадар.
- Не волим да је - по мени. Нека је - по вама.
- Вазда слаже да се слаже.
- Больје да један с другим не говоре, него што један о другом говоре.
- Давно би се укварио да му жена није свакога дана соплила памет.
- Њихов крај био је његов почетак.
- Больје од свог црногорског језика познавају је немушти.
- Нијесам им дао да ме претворе у прах и пепео. Што бих имао од тога ако би се сјутрадан тим пепелом посипали по глави?
- На једним вратима пише: "Звоните, куцање не ради!"
- Сличност између сата и доушника: оба откудавају!

Душан ЂУРИШИЋ

САТИРА

ЧУПАЊЕ КОРОВА

(Агротехничка прича)

У њиви, поред пута, газда Заједислав, са жењом, вади лук.

Не поби дуго, нађи газда Зајебислав.

Назва неког свешта и упита:

- Чупате ли?... Чупате!

- Чупамо!... Чупамо!

- Па, како вам иде?

- Лако са луком. Он је

наш. Приватни. Него са коровом иде тешко. Он је државни.

Расте и тамо где га ниси посадио, а не можда га извадиш ни на царски рез.

Што ти држава заглави, не одглаци лако, баја!

- Па јес'. А и није само у вашој њиви. Гледам

поред пута, запосио по излетиштима, викендцијама, ресторанима, по њивама, каналима. Па и на асвалту, у циповима и блиндираним колима. Једва сам се противу довде.

- Докле ће ово да траје? - Док не овлада приватна својина, мој Заједислав! Ето, дотле. Тада ће се знати ко чије чупа, а ко коме сади.

Овако, ужки врат у рамена, да ти неко не ишчупа главу уместо корова.

- Па јес'. Право кажеш. Ајд' здраво, газда Заједиславе!...

- И ја теби, газда Заједиславе.

ПРАВО ПРЕДНОСТИ

(Прича на народне теме)

Трамвај уђе у станицу. Врата се отворише.

Широке народне масе треба да уђу, а уске - да изађу.

Неки припраст човјек није припадао ниједним.

Рачунао је, као такав, да има право предности. И у тој математици се

заглави, на вратима, са госпођом која је излазила.

- Код нас се прво изађе, па после уђе, прости-чини! -

- А код нас јок, госпођо, него прво уђе, па пос' изађе.

Милорад КАЛЕЗИЋ

- Најгоре је кад "не знаете ништа" а испитују вас они који "све знају".
- Не зна где му је глава, иначе би вам скинуо капу.
- Док сам из се сјетила, заборавили су ме.
- Баш смо темељни: или хвалимо на сва уста, или кудимо на сва глас.
- Не плашите се пакла, ни из раја се нико није вратио.
- Оном ко га је учим да хода - сада подмеће ногу.

- Радимо уз помоћ штапа и канапа - вадљда ће неко да се узеца?
- Не отварајте срце да љубав не изверти.
- Док је био њен голуб, било је мира у кући.
- Тамо где су ријеке мртве, рибе ходају улицама.
- Радио је оно што се не смије, са оном која је смјела.
- Био је нескроман, али скромних могућности.

Милица ЧУЛИЋ

- Наш пут се зна: из плаве у мутну марцију.
- Шешељ би се радо пружио до Карлобаг Дел Понте!
- Мијењам вјеру за пун пансион.
- Турци су еволуирали у Дел Турка.
- Наш посао је пионирски -

Комијен БУЛАТОВИЋ

ЈАХАЛИЦА

Лијејо је, мој Микоња,
Са мајараца ћа на коња!
Ал' је мноћ лоша сівварџа -
Са дораћа на мајараца.

Мајарац је непоћодан
За орање и за вучу.
Он једино добро служи
За штоваре и за шучу.

Када јашеш на дораћу,
Па нека је и коњина,

Сви ће рећи: „Гле делије!
Вићи јуначкоћа сина!”

Ал' на мајараћу кад си,
Снажно нек' је, нек' је младо,
Сви ће рећи: „Гле жалосији!
Јаше на мајараџу јаго!”

Зато бирај јахалицу
Прима себи, мој Микоња!
И нека ши вазда буде:
Са мајараца, ћа на коња.

Милорад КАЛЕЗИЋ

- Пукао ми је филм. Трагам за режисером.
- Борба против криминала код нас даје праве ефekte. Гину новинари и случајни пролазници.
- Кад год ухватим залет, скрате ми доскочиште.
- Није ни људождерима лако. Јуди су почели да се квадају.

МАЛИ ОГЛАСИ

- Продајем мачку у цаку. (Шифра: "Цак за спавање")
- Лажем по наручбини. (Шифра: "Диоген")
- Пијем и кад ми се не пије. (Шифра: "Бистар ум")
- Успешно вас лишавам главобоље. (Шифра: "Гатара")
- Мијењам буре за гарсо-

њеру. (Шифра: "Целат")

• Раде ЂЕРГОВИЋ

црта : Брана Николић

Braneli

КЊАЗ МИЛОШ
БУКОВИЧКА БаЊА - АРАНЂЕЛОВАЦ
ПРЕДСТАВНИШТВО БУДВА

Минерална вода
Сокови

Пића других производача

Продајни центар у Ластви грбальској
тел. 086/451-297, тел/факс 452-518
Дисконт у Будви, ЦДС Подкошљун
тел. 086/452-378

BANEX
производња, експорт-импорт, инжењеринг,
туризам и услуге

СВЕ ВРСТЕ ГРАЂЕВИНСКИХ ПОСЛОВА,
СТАНОВИ ЗА ТРЖИШТЕ
РЕКОНСТРУКЦИЈЕ И
АДАПТАЦИЈЕ

85 310 БУДВА, Приморски баталјон 10,
тел/факс 086/452-790, тел. 451-764

ВИОНЕМИЈСКА LABORATORIJA
BONA-LAB

Трг Краља Николе 6. Подгорица
tel. 081 264989 mob. 069 424081
e-mail: bonalab@cg.yu

ВИОНЕМИЈСКЕ ANALIZE
HEMATOLOŠKE ANALIZE
HORMONI ŠТИТНЕ ЏЛИЈЕЗДЕ
POLNI HORMONI
TUMOR MARKERI
TESTOVI NA DROGE
HELIKOBakter PYLORI
VANIL MANDELICNA KISELINA

тел. 086/452-762, 452-280, 452-285
факс 086/451-320

Информатор

Радио

Приморске
новинеПриморске
новинесе читају
само један данПриморске
новинесе читају
цијелог мјесецаПриморске
новинеПриморске
новине

су ваше новине!

ВЈЕСНИК
МАТИЧАРАод 21. ЈУЛА до 20. АВГУСТА
2001.

РОБЕНИ

Владана Јоветић (Драган и Тања), Данило Бајчета (Миомир и Вукана), Немања Рађеновић (Васко и Лидија), Огњен Марковић (Бранимир и Биљана), Исидора Вучетић (Миливоје и Сузана) (ЦЕТИЊЕ), Гала Митровић (Зоран и Маја), Иван Станишић (Драган и Оливера), Јелена Даћић (Милован и Станка), Андријана Коларевић (Славиша и Лела), Мионица Милић (Златибор и Анита) Јован Зековић (Александар и Драгица), (КОТОР), Ксенија Перовић (Мирољуб и Мирјана), Јована Вучићевић (Мирко и Јелена) (БАР).

ВЈЕНЧАНИ

Душан Ђупурдић и Верица Параушић, Борис Манн и Лидија Сараћић и Ратко Вујићић и Анита Китић.

УМРЛИ

Славко Манојловић (1952), Павле Вујовић (1927), Бранислава - Бранка Краповић (1938, Крсто Голишић (1956). Даница Дивчић.

ПОСЛЕДЊА ВИЈЕСТ

СВЕЧАНИ
ИСПРАЂАЈ
РЕГРУТА

У Скупштини општине Будва 29. августа организован је свечани испраћај регрутата септембарске класе. Испраћају су присуствовали представници Општине, Министарства унутрашњих послова и родитељи регрутата. О значају војне обавезе, обавезама и дужностима регрутата од подлaska на служење до краја војног рока, будућим војницима говорили су Зоран Драговић, у име Општине Будва, Слободан Велимировић, у име Војне области Подгорица, Зоран Бубањ, у име Министарства унутрашњих послова - Одјељење безбедности Будва, Дејан Ђосовић, у име Министарства одbrane, и Душан Ратковић, у име Војног одсјека Тиват. Они су регрутима пожељели да срећно и у миру одслу же војни рок, и да се срећно врате као оспособљени браноци Југославије.

Одзив регрутата септембарске класе из наше општине био је 100 одсто.